ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Β' — ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2 — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 44

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1936 | ΙΔΡΥΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ | ΓΡΑΦΕΙΑ ΒΟΥΛΗΣ 1 (Α' ΟΡΟΦΟΣ)

GEORGES SAUTREAU

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΤΙΣ 4 Αὐγούστου 1859, σὲ μιὰ μικρὴ φάρμα τοῦ καντονιοῦ Γκουντμπραντσντάλεν στὴ Νορβηγία, γεννιόταν ὁ [illegible] ἑνὸς ἄσημου χωριάτικου ἀντρό[illegible]τμπάκκεν, ἂν κ' εἶχε προστέσει στὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωργοῦ τὴν τέχνη τοῦ ράφτη, δὲν κατάφερνε νὰ θρέψει τὴ φαμελιά του, ποὺ-χε αὐξήσει, ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Κνοὺντ, ἄλλα δυὸ ἀκόμα στόματα. Ἕνας κουνιάδος του, ἐγκαταστημένος ἀπὸ κάμποσα χρόνια στὴ Νόρντλαντ, στὸ Χαμμιαρόϋ, τὸν κάλεσε νὰ διευλέψει τὴ μικρὴ φάρμα τοῦ Χάμσουντ, κ' ἔτσι ὁλάκερη ἡ οἰκογένεια μετανάστεψε κεῖ, τὴν ἄνοιξη τοῦ 1862.

Γεννημένος λοιπὸν στὴν καρδιὰ τῆς ἱστορικῆς Νορβηγίας, ἀπὸ χωριάτες ποὺ ζοῦσαν ἀπὸ τὴ λίγη γῆς τους ἐδῶ καὶ χίλια χρόνια καὶ ποὺ μποροῦσαν νὰνεβάσουν τὸ γενεαλογικό τους δέντρο ἴσαμε τὴν ἐποχὴ τῶν Βίκινγκς, ὁ νεαρὸς Κνοὺντ μεταφέρθηκε ἄξ[illegible] [illegible]ν [illegible] ἡλικία στὴ φανταστικὴ χώρα τοῦ ἥλιου τοῦ μεσονυχτιοῦ καὶ μεγάλωσε σ' ἕνα νησὶ ἀνάμεσα στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ τὰ βουνὰ μὲ τὰ αἰώνια χιόνια ποὺ οἱ κορφές τους περιτριγυρίζουν τὸ μεγαλείτερο παγώνα τοῦ κόσμου.

Σπουδαχτικὸς στὸ σκολειό, ἔμαθε κεῖ ἀνάγνωση καὶ γραφὴ καὶ τὰ λίγα πράματα ποὺ διδάσκανε τότες ἀπὸ ἀριθμητική, ἱερὴ ἱστορία καὶ κατήχηση. Στὸ ἀναμεταξὺ ἔβοσκε γελάδια καὶ κατσίκια, συνείθιζε τὴν ἐλεύτερη ζωὴ καὶ τὴν μοναξιὰ τοῦ δάσους, ξάνοιγε τὸ ἐνδιαφέρο του γιὰ καθετὶ ζωντανό, φυτὰ καὶ ζῶα, κι ἄρχιζε νὰ ὀνειροπολεῖ, ξαπλωμένος ἀνάσκελα καὶ μὲ τὰ μάτια στὸν οὐρανό, κοιτάζοντας τὰ ταξιδιάρικα σύννεφα.

Σὲ ἡλικία ἐννιὰ χρονῶν μπῆκε στὸ μαγαζὶ τοῦ θείου του, ποὺταν ἕνα ράφτης, ἔμπορος καὶ ταχυδρόμος ἀντάμα, γιὰ νὰ τόνε βοηθᾶ στοὺς λογαριασμούς του. Ἐκεῖ ἔζησε πέντε τρομερὰ χρόνια, παρακοπιάζοντας, κακοπερνώντας, καὶ μέσα σὲ τόσο κακὴ μεταχείριση, ποὺ ἔγινε νευρικὸς κι' ἀνήσυχος καὶ κατάντησε νάχει ἀληθινὲς παραιστήσεις. Μὰ αὐτὸ ποὺ πάνω ἀπ' ὅλα τόνε βασάνιζε εἴταν πὼς βρισκόταν κλεισμένος στοὺς τέσσερις τοίχους, μακριὰ ἀπὸ τάγαπημένα του δάση καὶ τάγρίμια τους.

Στὰ 14 χρόνια του, σὰν τέλειωσε τὸ σκολειό του, ὁ Κνοὺντ πῆγε νὰ περάσει μιὰ χρονιὰ στὸ Γκουντμπραντσντάλεν στοῦ νονοῦ του ποὺ βαστοῦσε στὸ Λὸμ ἕνα μικρὸ μαγαζὶ ὅπου πουλούσαν ὅ,τι χρειάζεται στὴ ζωὴ τοῦ χωριάτη. Ἔμεινε κεῖ ἕνα χρόνο, δουλεύοντας, σὰν παραγιὸς καὶ κουτσοδιαβάζοντας ὅ,τι μποροῦσε καὶ πρόφταινε.

Γυρίζει ὕστερα στοὺς γονεῖς του, μπαίνει ὑπάλληλος σ' ἕνα μεγάλο ἐμπορικό, καὶ φεύγει πιὸ ὕστερα στὴ Νόρντλαντ, γυρολόγος μ' ἕναν ἄλλο σύντροφο. Στὰ 1876 δούλευε παπουτσὴς στὸ Μπόντο, κι ἀργότερα λιμενεργάτης. Ἔφυγε σὲ λίγο γιὰ τὸ Μπό, ὕστερα γιὰ τὰ νησιὰ Φέστεραλέν, ὅπου μπῆκε ὑπάλληλος στοῦ διοικητῆ, κ' ὕστερα δάσκαλος. Βρῆκε σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ τὴν ἡσυχία καὶ τὸν καιρὸ ποὺ χρειαζόταν γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τὸ πάθος ποὺχε γιὰ τὸ διάβασμα, κ' ἔμαθε πολλὰ διδάσκοντας τὰ παιδιά.

Εἴτανε δεκοχτὼ χρόνων ὅταν τύπωσε τὴν πρώτη νουβέλλα του, δημοσίεψε ὕστερα ἕνα ποίημα, καὶ στὰ 1879 ἕνα μικρὸ μυθιστόρημα, ποὺ τὸ ὑπόγραψε μὲ τόνομα Κνοὺντ Πέντερσεν Χάμσουντ. Ὅλα φέονουνε τὴ σφραγίδα ἑνὸς πρωτότυπου πνεύματος. Σὲ ἡλικία εἴκοσι χρόνων, ἐφοδιασμένος μὲ μιὰ δωρεὰ ἀπὸ χίλιες κορῶνες ἑνὸς γενναιόψυχου εὐεργέτη, ἐγκαταστάθηκε στὸ καντόνι τοῦ Χάρνταγκερ γιὰ νάφιερωθεῖ στὴ συγγραφή. Ὕστερα ἀπὸ μερικοὺς μῆνες ἔφυγε γιὰ τὴν Κοπεγχάγη μὲ τὸ χειρόγραφο ἑνὸς μυθιστορήματος, ποὺ ὁ ἐκδότης τὸ ἀρνήθηκε κ' ἔτσι δὲν εἶδε ποτὲ τὸ φῶς.

Γυρίζει στὴ Χριστιάνια, ὅπου περνάει ἀπὸ τέτοια πεῖνα ποὺ γίνεται ἐργάτης σ' ἕνα δρόμο ποὺ στρωνόταν, κ' ὕστερα μεροκαματιάρης σὲ μιὰ φάρμα, χωρὶς ὡστόσο νὰ πάψει νὰ γράφει στὶς ἐφημερίδες καὶ νὰ κάνει φιλολογικὲς διαλέξεις.

1882 δανείζεται 400 κορῶνες καὶ φεύγει γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἐφοδιασμένος μὲ συστατικὰ γράμματα τοῦ Μπιόρνσον. Ἐκεῖ δουλεύει πάλι μεροκαματιάρης σὲ μιὰ φάρμα, κ' ὑπάλληλος σὲ μαγαζί, ὕστερα ἀνταμώνει ἕνα Νορβηγὸ πάστορα, ἱδρυτὴ μιᾶς καινούριας αἵρεσης, ποὺ τὸν παίρνει γιὰ γραμματικό, κήρυκα καὶ δάσκαλο. Βαριὰ ἄρρωστος καὶ ταξιδεύοντας μὲ λεφτὰ ἑνὸς ἐράνου τοὺ κάμανε γιὰ χάρη του οἱ πατριῶτες του, πηγαίνει νὰ γιατρευτεῖ στὸ καντόνι τοῦ Φόλντερς. Μένει ἐκεῖ ἕνα χρόνο, γράφοντας στὶς ἐφημερίδες καὶ κάνοντας διαλέξεις. Τότες εἶναι ποὺ διαλέγει ὁριστικὰ τόνομα Κνοὺτ Χάμσουν.

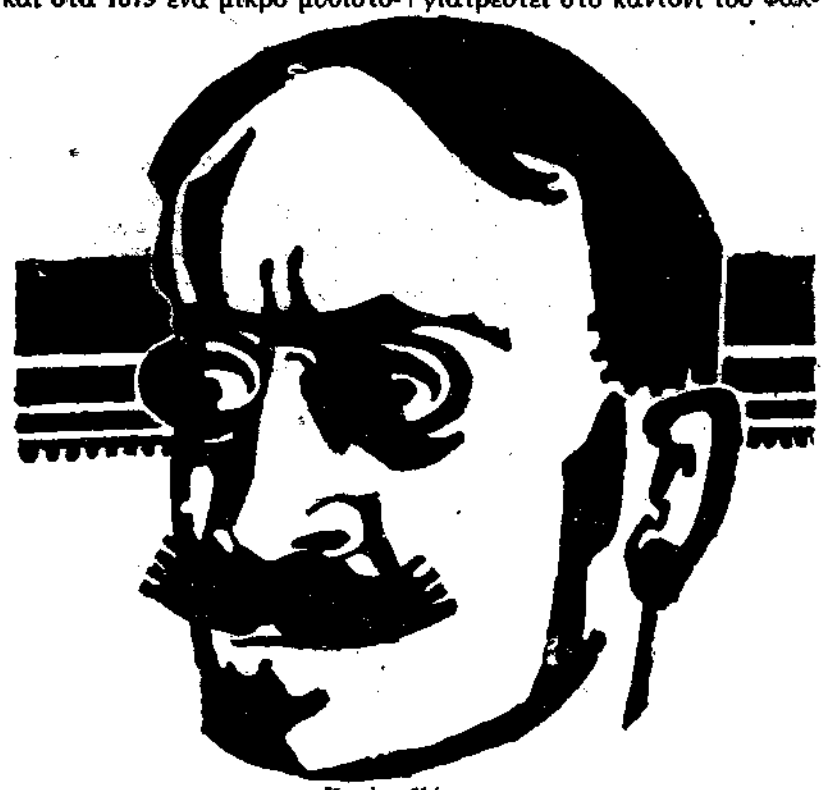

Κνοὺτ Χάμσουν

Ὕστερα ἀπὸ ἄγονη παραμονὴ στὴ Χριστιάνια, ξαναφεύγει στὰ 1886 γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ὅπου δουλεύει ἐργάτης στὰ χωράφια, κι' ὁδηγὸς σὲ τράμ στὸ Σικάγο. Κι ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ πάψει νὰ γράφει στὶς ἐφημερίδες καὶ νὰ κάνει φιλολογικὲς διαλέξεις.

Στὰ 1888 γυρίζει στὴν Κοπεγχάγη ὅπου γράφει τὴν Πεῖνα. Ἕνα περιοδικὸ δημοσιεύει, χωρὶς τόνομα τοῦ συγγραφέα, ἕνα της ἀπόσπασμα ποὺ προκαλεῖ τὴ γενικὴ περιέργεια καὶ τὶς συζητήσεις γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ συγγραφέας. Μιὰ νορβηγικὴ ἐφημερίδα, ποὺχε πρὶν κάμποσα χρόνια συνεργάτη τὸ Χάμσουν, ἀποκαλύπτει τόνομα τοῦ συγγραφέα, ποὺ γίνεται ἔτσι διάσημος ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη.

Ὁ Κνοὺτ Χάμσουν κάνει στὴν Κοπεγχάγη διαλέξεις ποὺ βγαίνουν μαζεμένες σὲ τόμο στὰ 1889 μὲ τὸν τίτλο Ἡ ζωὴ τοῦ πνεύματος στὴ σύγχρονη Ἀμερική.

Τέλος στὰ 1890 ἡ Πεῖνα βγαίνει σὲ βιβλίο. Ἔργο παράδοξο καὶ συγκινητικό, ρεαλιστικὸ καὶ συνάμα γεμάτο φαντασία, σ' ἕνα στὺλ προσωπικὸ καὶ ἰσχυρὰ πρωτότυπο. Σὲ κείνους ποὺ τοῦ βρίσκουν τὸ ψεγάδι τῆς μονοτονίας, ὁ Χάμσουν ἀποκρίθηκε ἀπὸ πρίν: «Ἔπαιξα θελληματικὰ πάνω σὲ μιὰ χορδή, ἀλλὰ πάσκισα νὰ βγάλω ἑκατὸ νότες πάνω στὴ μοναδικὴ τούτη χορδή». Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ πὼς τὸ πέτυχε. Πρᾶμα παράδοξο, ὁ ἥρωάς του, μέσα στὰ πάθη του, δὲν ἔχει μνησικακία γιὰ κανένα, οὔτε πίκρα καμιὰ γιὰ τὴν κοινωνία. Ἂν κάποτε ἐπαναστατεῖ, ἡ ἐπανάστασή του εἶναι ἀπὸ ἕνα παλληκάρι ποὺ δὲ θέλει νὰ πεθάνει. Ὕστερα ἀπὸ τὴ νατουραλιστικὴ περίοδο καὶ τὴ μοιρολατρικὴ ἀπαισιοδοξία της, ἔχουμε μιὰν ἔκρηξη ἐνέργειας καὶ θέλησης γιὰ ζωὴ ποὺ καθαρίζει τὴ φιλολογικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν κάνει πάλι ἀναπνεύσιμη.

Στὰ 1892 ὁ Χάμσουν δημοσιεύει τὰ Μυστήρια, βιβλίο παράδοξο, πηχτό, κακοσυνθεμένο, ἕνα εἴδος ψυχαναλυτικὸ μυθιστόρημα ἑνὸς νευρασθενικοῦ μὲ ἐρεθισμένη εὐαισθησία, γιομάτη τρόμους, παρακρούσεις κι ἀντιφάσεις.

Στὰ 1893 βγαίνουν ὁ Συντάχτης Λύγκε καὶ ἡ Καινούργια Γῆ, ὅπου ξετυλίγουνται πολυάριθμοι τύποι ἀπὸ δημοσιογράφους, συγγραφεῖς, νεαροὺς ἐπιχειρηματίες, καὶ ποὺ γνωρίζουν μεγάλην ἐπιτυχία, ὄχι ὅμως καὶ δίχως σφοδρὴ πολεμικὴ ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες.

Ὁ Χάμσουν ἔρχεται τότε στὸ Παρίσι, ὅπου περνᾶ κάπου τρία χρόνια, κομμένα ἀπὸ μερικὰ ταξίδια του στὴ Νορβηγία. Ἐκεῖ συνθέτει τὴ δραματικὴ τριλογία Στὸ κατώφλι τοῦ βασίλειου, Τὸ παιγνίδι τῆς ζωῆς, Ἡλιοβασίλεμα, ὅπου παρουσιάζεται ἡ ἐξέλιξη τοῦ φιλόσοφου Καρένο.

Στὰ 1894 βγῆκε ὁ Πᾶν, ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα βιβλία τοῦ Χάμσουν κ' ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα βιβλία τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ἐρωτικὴ ἱστορία γιομάτη νιότη καὶ δροσερὴ φιληδονία ποὺ ξετυλίγεται στὴ Νόρντλαντ ἕνα καλοκαίρι μὲ ξάστερες νύχτες, ἀληθινὸ ποίημα τοῦ δάσους ὅπου πάλλει μιὰ βαθειὰ λατρεία τῆς φύσης, ποὺ τὸ γοητευτικό του ὕφος, γεμάτο μουσικὴ κι ἄρωμα, ὑποβάλλει μὲ τρόπο σχεδὸν μαγικὸ τὸ ἀνήκουστο θέλγητρο τῆς παράδοξης αὐτῆς χώρας.

Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, ἂν ἐξαιρέσεις μερικὰ ταξίδια στὸ ἐξωτερικὸ καὶ συγκεκριμένως στὸ Μόναχο, ὁ Χάμσουν ζεῖ στὴ Νορβηγία, ἰδίως στὴ Χριστιάνια, ὅπου παντρεύεται στὰ 1898, τὸ χρόνο ποὺ δημοσίεψε τὴ Βιχτώρια. Ταξιδεύει μὲ τὴ γυναίκα του στὴ Φινλαντία, στὴ Ρωσία, στὴν Περσία καὶ στὴν Τουρκία καὶ συνάζει τὶς ἐντυπώσεις του στὸ βιβλίο ποὺ θὰ βγεῖ στὰ 1903 μὲ τὸν τίτλο Στὴ χώρα τῶν παραμυθιῶν.

Μονάχα στὰ 1900, εἴκοσι χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ μισεμό του, ὁ Χάμσουν γυρίζει στὴν Νόρντλαντ, ζεῖ ἐκεῖ πολλοὺς μῆνες μέσα σὲ μιὰν καλύβα ὅπου γράφει τὸ Μοῦνκεν Φέντ, μεγάλο δραματικὸ ποίημα συνθεμένο στὴ φόρμα τοῦ Πέερ Γκοὺντ τοῦ Ἴμπσεν.

Στὰ 1904, ὁ Χάμσουν δημοσιεύει τὸν Ἄγριο Χορό, μιὰ συλλογὴ ποιήματα ποὺ τόνε κάνει μονομιὰς πρῶτο μέσα στοὺς νέους ποιητές, καὶ προτείνει τὰ ποιητικὰ πρότυπα ποὺ θὰ χρησιμοποιήσει ἡ νέα γενεά.

Τὸν ἴδιο χρόνο βγαίνουν οἱ Ρεμβαστές, μικρὸ βιβλίο γεμάτο κέφι καὶ φαντασία ποὺ ἡ δράση του ξετυλίγεται στὴ Νόρντλαντ κι ὅπου ὁ Χάμσουν παρουσιάζει μὲ διασκεδαστικὴ εἰρωνεία μορφὲς γιομάτες ζωή.

Ἀπὸ τὴν ἴδιαν αὐτὴ φλέβα βγήκαν ὁ Μπενόνικ' ἡ Ρόζα, δυὸ μυθιστορήματα ποὺ κυκλοφόρησαν στὰ 1908 κι ὅπου βλέπουμε νὰ ζοῦνε τύποι τῆς Νόρντλαντ στὴν καθημερινή τους ζωή.

Στὰ 1907 δημοσιευόταν τὸ Κάτω ἀπὸ τὰ φθινοπωρινὰ ἄστρα. Ἕνας ἄντρας κουρασμένος ἀπὸ τὴν πολιτεία κι ἀπὸ τὶς τεχνητὲς χαρές της, ἀποτραβιέται σ' ἕνα νησὶ γιὰ νὰ ξαναβρεῖ τὸν ἀρχέγονο ἑαυτό του. Ἐκεῖ ἀνταμώνει ἕναν παλιὸ σύντροφο τοῦ καιροῦ ποὺ δούλευε στοὺς δρόμους καὶ ξαναφεύγει μαζί του, κ' ὕστερα μ' ἕναν ἄλλο. Εἶναι εὔκολο νἀναγνωρίσουμε σ' αὐτὸ τὸν ἀλήτη τὸν ἴδιο τὸ Χάμσουν ποὺ παρουσιάζει ἐδῶ μιὰν καινούρια ἀντίληψη τῆς ζωῆς λιγώτερο φιλόδοξη καὶ λιγώτερο ἀδιάλλαχτη ἀπ' ὅσο στὸν καιρὸ τῆς Πείνας καὶ τῶν Μυστηρίων. Στὰ 1909 ἀκολουθεῖ τὸ ἕνας ἀλήτης παίζει σουρντίνα, ἀλλὰ ὁ τόνος εἶναι σοβαρώτερος, τὸ αἴσθημα βαθύτερο, ἡ ζωὴ παρμένη μὲ τρόπον ἐπισημότερο κ' ἰδωμένη μὲ τὴν καθημερινή της τραγικότητα. Εἶναι ἀλήθεια πὼς σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ Χάμσουν, χωρισμένος στὸ 1906 ἀπὸ τὴν πρώτη γυναίκα του, εἶχε ξαναπαντρευτεῖ, στὰ 1912 ἀποχτᾶ ἕνα γιό. Τὸ μυθιστόρημά του κείνου τοῦ χρόνου, Ἡ στερνὴ χαρά, μᾶς δείχνει γιὰ τελευταία φορὰ τὸν ἀλήτη, πάντα ἐρωτευμένο, ποὺ τὸν κάνουν ἐπὶ τέλους νὰ καταλάβει πὼς ἕνας ἡλικιωμένος ἄντρας δὲν ἔχει πιὰ δικαίωμα παρὰ γιὰ μιὰ τελευταία χαρά: τὸ γιό.

Ὁ Χάμσουν εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλο ἕνας ποιητής, καὶ τὰ περισσότερα μυθιστορήματά του εἶναι λυρικὲς ἐξομολογήσεις λίγο ἢ πολὺ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διακόψουν μὲ τὸ παρὸν φύλλον, προσωρινῶς, τὴν ἔκδοσίν των.

Ἐνεφανίσθησαν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ δώσουν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν μίαν λογοτεχνικὴν ἐφημερίδα καλοῦ περιεχομένου, ἁρμονικῆς ἐμφανίσεως, καὶ προσιτῆς τιμῆς.

Ἴσως τὸ ἐπέτυχαν ἐν μέρει.

Πάντως, ἐπειδὴ ἡ διεύθυνσίς των δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπολύτως μὲ τὴν σημερινήν των ἐμφάνισιν, ἀπεφάσισε τὴν προσωρινὴν διακοπήν των.

Ἡ προσεχὴς ἐπανέκδοσίς των θὰ δείξῃ ἂν καὶ κατὰ πόσον ἡ μικρὰ αὐτὴ προσπάθεια δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: «Τὸ κειμήλιο τοῦ Ρολλινὰ (μετάφρασις)

ΜΑΡΚΟΥ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΥ: Ἡ «Οὐλαλούμα» τοῦ Ἔδγαρ Πόε (μετάφρασις).

ΑΝΝΑΣ ΚΑΤΣΙΓΡΑ: Σεξουαλικὴ διαπαιδαγώγησις

ΡΑΥΜΟΝΔ ΠΗΡΛ: Ἡ τέχνη τῆς μακροζωΐας

ΜΙΧ. ΡΟΔΑ: Κώστας Κρυστάλλης (Μελέτη)

κλπ. κλπ.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η 6η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΡΕΣΙΤΑΛ

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ άρχιμουσικός κ. Κάρλ Σούριχτ θέλησε στην τελευταία του αυτή συναυλία να μάς δώσει ένα καθαρώς ρωμαντικό πρόγραμμα: Βέμπερ, Σούμαν, Βάγκνερ και πρέπει νά ποῦμε ἀμέσως πώς ὁ ρωμαντικός Σούριχτ δὲν ὀστέρησε καθόλου ἀπό τὸν κλασικό. πώς οἱ ρωμαντικές ἑρμηνεῖες του ἦταν ἀνάτάξιες τῶν ἑρμηνειῶν ποὺ μᾶς εἶχε ἐδώσει ἕως τώρα τοῦ Μπραὶ-ς και τοῦ Μπετόβεν.

Τὸ μεγάλο κατόρθωμα τοῦ Σούριχτ εἶναι μιὰ τέλεια ἰσορροπία, μιὰ μουσικὴ ὁμοιογένεια στὴν ὀρχήστα, μιὰ ὁλοκληρωτικὴ ἐπιβολὴ στοὺς μουσικοὺς του. Ἔτσι ἐπιτυγχάνει τὴν ἀνάδειξι χίλιων λεπτομερειῶν σ' ἕνα θαυμαστὸ σύνολο. ποικιλία χρωματισμῶν, ποικιλία δυναμικοτήτων, κι' ὅλα μὲ μιὰ ἀφθαστη λογικὴ καὶ πειστικότητα ὅσο καὶ μὲ πλούσιο αἴσθημα. Ἡ Εἰσαγωγὴ τοῦ «Ὀμπερον» τοῦ Βέμπερ ἐδόθηκε μὲ μιὰ θαυμαστὴ ἐλαφρότητα καὶ διαφάνεια καὶ ἡ 4η Συμφωνία τοῦ Σούμαν, ἰδίως τὸ δεύτερό της μέρος βρῆκε ἀπ' τὸν Γερμανὸ ἀρχιμουσικὸ τὴν τελειότερη ἑρμηνεία της.

Τὸ Πρελούδιο καὶ Θάνατος τῆς Ἰζόλδης καθώς καὶ ἡ Εἰσαγωγὴ τοῦ Τανχαϋζὲρ, ἀνέδειξαν τὸν Σούριχτ καὶ ὡς ἐξαίρετο ἑρμηνευτὴ τοῦ Βάγκνερ, μὲ τὴν ἴδια του πάντα εὐσυνειδησία, τὴν ἴδια ἀναζήτησι, τὸν ἴδιο σεβασμὸ στὸν συνθέτη καὶ στὴν παράδοσι, ποὺ μᾶς ἔδειξε σ' ὅλες του τὶς ἑρμηνεῖες. Καὶ ἡ ὀρχήστρα περίφημα μελετημένη ἤξερε νὰ παρακολουθήσῃ μὲ μοναδικὴ εὐπείθεια τὶς θελήσεις τοῦ μαέστρου, παρουσιάζοντας ἕνα σύνολο ἐλαστικό, ὁμοιογενές, ἰσορροπημένο, ὅπως σπάνια ἔχομε ἀκούσει τὴν ἴδια αὐτὴ ὀρχήστρα.

Ὁ Ὀθοῦσσεὺς Λάππας, ὁ μεγάλος μας καλλιτέχνης ποὺ δυστυχῶς τόσο σπάνια ἀκοῦμε μᾶς ἔδωσε μοναδικὴ καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσι μὲ τὶς ἑρμηνεῖες του τοῦ Ρεγνὲρ, τοῦ Τζιοριτάνο καὶ τοῦ Βάγκνερ. Εἶναι ἡ φωνὴ ἡ σπάνια τοῦ «ἡρωϊκοῦ» τενόρου καθώς λένε οἱ Γερμανοὶ — Heldentenor — ἡ τοῦ δραματικοῦ ὅπως λένε οἱ Ἰταλοί, σ' ὅλη της τὴν ὡμορφιὰ καὶ τὴ δύναμι ὁποταγμένη σὲ μιὰ ἀνώτερη γραμμὴ καὶ μιὰ ἀνώτερη σκέψι. Ἡ "Αρια τοῦ Σιγκὶρ ἐνθουσίασε καθώς καὶ ἡ "Αρια ἀπὸ τὴ Βαλκυρία. Μὰ ἡ "Αρια τοῦ Ἀνδρέα Σενὲ συνήρπασε κυριολεκτικῶς. Καὶ νὰ σκέπτεται κανείς, ὅτι ὅπως τόσους ἄλλους δίκιους μας καλλιτέχνας, ἔτσι καὶ τὸν Λάππα τὸν χάρηκαν χίλιες φορὲς περισσότερο οἱ ξένοι ἀπὸ μᾶς!...

Ὁ κόσμος ἀποθέωσε τοὺς ἐκτελεστὰς καὶ θιαίτερα τὸν κ. Σούριχτ ποὺ ἔβλεπε γιὰ τελευταία φορὰ, τόσο στὴ Συναυλία.

♣

"Ενας ἐκλεκτὸς καλλιτέχνης τοῦ Μελοδράματος, ὁ κ. Τάκης Τσουμπρῆς μᾶς ἔδωσε ἕνα ὡραῖο πρόγραμμα τὴν περασμένη Πέμπτη στὴν αἴθουσα τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν. Θὰ τοῦ συνιστοῦσα νὰ μὴν βιάζεται, νὰ προσέχῃ περισσότερο τὸ ρυθμό. Ἡ περίσημη ἄρια π. χ. τοῦ «Ὀθέλλο» ἐκτελέσθηκε τόσο γοργὰ ποὺ ἔχανε τὴν πραγματική της ἐκφρασι. Ὁ κ. Τσουμπρῆς ἔχει ὡραία φωνὴ βαριτόνου, ἀσφαλῆ καὶ ὁμοιογενῆ, καὶ διαυγῆ ἐντιξιόν· ὅταν τραγουδεῖ ἰταλικά. Τὰ ἑλληνικά του, ὅπως στοὺς περισσότερους τραγουδιστὰς μας πρέπει νὰ τὰ προσέξῃ λίγο περισσότερο. Στὴν ἴδια συναυλία σημειώνω μιὰ ἐπιτυχῆ ἐμφάνισι τῆς ὀμορφόνου δίδος Λέτας Δεσποτίδου. Στὸ πιάνο συνώδευε μὲ μοναδικὴ τέχνη καὶ μουσικότητα ὁ κ. Α. Παρίδης.

♣

Ἡ δις Λούλα Μαύτα, καθηγήτρια τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ὠδείου Πειραιῶς εἶχε τὴν ὡραία ἐμπνευσι νὰ μᾶς δώσῃ τὴν Τετάρτη μιὰ συναυλία ἀφιερωμένη στὴν Ἑλληνικὴ Μουσική. Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε μιὰ σειρὰ τραγουδιῶν Ἑλλήνων συνθετῶν ἀπ' τὰ ὀποῖα ξεχωρίζω γιὰ τὴν πρωτοτυπία τῆς ἐμπνεύσεως τὰ τραγούδια τοῦ Βάρβογλη, τοῦ Καρυωτάκη, τοῦ Μητροπούλου, τοῦ Ριάδη, τοῦ Καλομοίρη. Ἐπίσης ἡ δις Μαύτα τραγούδησε καὶ μιὰ σειρὰ δημοτικῶν τραγουδιῶν ἀπ' τὰ ὁποῖα πάλι πρέπει νὰ ξεχωρίσω τὸ Πονηρὸ τῆν «Παπαδιά», τοῦ Λάβδα τὸ «Ἀφίνω γειὰ» καὶ τοῦ Σπάθη τὴ «Γαλλιάντρα». Ἂς ἐλπίσομε πὼς τὸ παράδειγμα τῆς δίδος Μαύτα θὰ τὸ προφέξουν ὅλοι οἱ "Ελληνες καλλιτέχνα.

♣

Ἡ Λίλα Λαλαούνη στὴν αἴθουσα τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν μᾶς ἔδωσε τὸ πρῶτο μέρος τοῦ μνημειώδους ἔργου τοῦ Μπάχ «Das Wohltemperierites Klavier». Καὶ ἦταν μιὰ ἐκτέλεσις μνημειώδης, μιὰ ἐκτέλεσις ποὺ θὰ μείνῃ ἀλησμόνητη σ' ὅσους τὴν παρηκολούθησαν. Ἂς σημειωθῇ ὅτι ἡ Λίλα Λαλαούνη εἶναι ἡ πρώτη ποὺ ἐπεχείρησε τὴν ἐκτέλεσι τοῦ τόσο δυσκόλου αὐτοῦ ἔργου τοῦ Μπάχ. Κι' ἂν δὲν ἦσαν πολυάριθμοι αὐτοὶ ποὺ ἔσπευσαν νὰ τὴν ἀκούσουν — Θεὲ μου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνθρωποι στὴν Ἀθήνα ποὺ μποροῦν νὰ ἐννοοῦν Μπάχ — τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο τῆς Λίλας Λαλαούνη θὰ ἀπομείνῃ ἀνεξάλειπτο στὴν Ἱστορία τῆς μουσικῆς μας ζωῆς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

κεντημένες μὲ φαντασία. Εἶναι λοιπὸν εὔκολο νὰ βρεῖ κανεὶς σὲ κάθε βιβλίο του τὸ ἀντικαθρέφτισμα ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς του.

Στὰ 1911 εἶχεν ἀγοράσει ἕνα χτῆμα στὴ Νόρντλαντ, στὸ Χαμμαρφύ, κοντὰ στὴ σημερινὴ φάρμα τοῦ Χάμσουντ, ὅπου εἶχε περάσει τὰ παιδικάτα του. Ἀφοσιώνεται στὴ γεωργικὴ ζωὴ μὲ πάθος καὶ γίνεται ἕνας ὑποδειγματικὸς παραγωγός.

Μὲ τὰ Παιδιάτῆς ἐποχῆς στὰ 1913, παρουσιάζεται μιὰ καινούρια σειρά, πιὸ ἀντικειμενική, ὅπου ὁ συγγραφέας δὲ βγαίνει πιὰ ὁ ἴδιος στὴ σκηνὴ κι ὁ-που ἀντικρύζει τὸν ἀνθρωπο ὁχι πιὰ σὰν μοναχικὸ ἄτομο, παρὰ σὰν κύτταρο μέσα στὸν κοινωνικὸ ὀργανισμό. Βλέπουμε δῶ τὸν ἀπόγονο μιᾶς παλιᾶς ἀριστοκρατικῆς οἰκογένειας ἀναγκασμένο νὰ κομματιάσει τὴν περιουσία του, ποὺ τὴν ἀγοράζει ἕνας νεόπλουτος, γιὸς ψαρᾶ, ποὺχε κάμει λεφτὰ στὸ Μεξικὸ καὶ γυρίζει τώρα στὴν πατρίδα του γιὰ νὰ δείξει τὰ πλούτη του. Ὁ νέος ἰδιοχτήτης μοντάρει ἕνα μηχανικὸ πριόνι ποὺ γύρω του ἀναπτύσσεται γοργὰ ὁλάκερο ἐργατικὸ χωριὸ στὴν Πόλη τοῦ Σέγκελλφορς (1915) καὶ στὸ τέλος τοῦ βιβλίου μᾶς ἀφήνει νὰ μαντέψουμε τὴν παρακμὴ τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τὴν αὐγὴ μιᾶς καινούριας δύναμης, τοῦ προλεταριάτου, ποὺ θάρθει κι αὐτὸ μὲ τὴ σειρά του νὰ κυβερνήσει.

Στὰ 1917, ὁ Χάμσουν πουλάει τὸ χτῆμα του στὴ Νόρντλαντ κι ἀγοράζει ἕνα ἄλλο στὸ Λάρβικ, στὸ φιόρδ τῆς Χριστιάνιας. Τὸν ἴδιο τοῦτο χρόνο δημοσιεύει τοὺς Καρποὺς τῆς Γῆς, ὕμνο τοῦ χωριάτη, τοῦ μοναδικοῦ κι ἀληθινοῦ παραγωγοῦ, ποὺ δημιουργεῖ τὸν πλοῦτο ποὺ ἄλλοι ξοδεύουν. Κινημένος ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ ἑαυτοῦ του, ὁ Χάμσουν καταφερε, μὲ τὴν ἀνάλυση τῶν ἄλλων ἀτόμων, μὲ τὴν εἰρωνικὴ παρατήρηση τῶν ζωντανῶν τύπων, δημοσιεύει τὶς Κυράτσες στὴ φαρδύνει τὴν ψυχή του καὶ νὰ τὴν κάμει ἱκανὴ νὰ περιλάβει ὁλάκερη τὴ ζωή. Στὴν ἄλλη σκῆρη τοῦ ἔργου του, Οἱ καρποὶ τῆς Γῆς εἶναι τὸ μεγαλειώδικο ἀντίζυγο τοῦ Πανός, ἀλλὰ ἐδῶ δὲν κυριαρχεῖ πιὰ τὸ αἰσθητικό, ἀλλὰ τὸ ἠθικὸ μοτίβο. Εὐτυχῶς, ὁ Χάμσουν ἔμεινε ὁ μεγάλος ποιητὴς ποὺ ὑπῆρξε πάντα καὶ μπόρεσε νὰ κάμει ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦτο μὲ τὴν ἠθικὴ «θέση» τὴν ἐποποιία τοῦ φιλικοῦ, τοῦ ἐρωτικοῦ ἀγώνα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ γῆ, ποὺ στέργει μονάχα σὲ κείνον ποὺ τὴ δουλεύει καὶ γίνει ἀνησμοποιεῖ. Στὰ 1918, ὁ Χάμσουν ἀγοράζει πάλι ἕνα μεγάλο χτῆμα στὸ νότο τῆς Νορβηγίας. Στὰ 1920, παίρνει τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς φιλολογίας. Τὸν ἴδιο χρόνο

ΠΕΝΤΙΚΙΟΥΡ - ΡΑΔΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Φροντίζετε πάντοτε διὰ τὴν περιποίησιν τῶν ποδιῶν σας, μὲ τὸ τελειότερον σύστημα τῆς ραδιοθεραπείας. Τὸ πεντικιούρ, ὅπως ξέρετε, δὲν ἀποτελεῖ πλέον κοκεταρίαν, ἀλλὰ προξενεῖ μεγάλην ἀνακούφισιν τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ γνωστὴ Ρουμανὶς καλλιτέχνις κ. ΜΑΙΡΗ, ἐκτελεῖ ἐπιστημονικὸν πεντικιούρ.

Κατάστημα ΚΑΒΒΑΔΙΑ
Ὁδὸς Σταδίου 2—Τηλέφ. 29-388

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΑΡΟΥΡΑΙΟΣ

ΠΙΟ ΤΕΡΟ ἀπὸ κάθε ἄλλο ζωϊκὸ εἶδος, οἱ ἀρουραῖοι καὶ οἱ ποντικοὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, καὶ γι' αὐτὸ ἀνετράφησαν στὰ εἴδη αὐτὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ φέρουνε τὴν ἀνθρώκινη σφραγίδα. Καὶ πρῶτα-πρῶτα, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι καὶ ὁ ἀρουραῖος, εἶναι παμφάγος. Τρώγει ὅ,τι κι' ἂν εἶναι καὶ ἀκόμα καὶ τὸ ἴδιο τὸ δικό του εἶδος. Προσαρμόζεται σὲ ὅλα τὰ κλίματα. Σκαρφαλώνει καὶ κολυμπᾶ. Σέρι νὰ ὀργανόνει ὀρθὲς καὶ—σρέγμα σοῦ κανένα ἄλλο ζωϊκὸ εἶδος ἐχτὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸ κάνει—κάμνει ἄγριο πόλεμο ἐνάντια στὸ ἴδιο του τὸ εἶδος.

Οἱ γνώσεις μας γιὰ τὸν ἀρουραῖο στὴν Εὐρώπη ἀρχίζουνε λίγο ὕστερα ἀπὸ τὶς Σταυροφορίες. Γιὰ παλιότερες ἐποχὲς ὀφείσεια πράματα ξέρουμε μόνο. Μὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτη τὸν ἐμφάνισι ὁ Mus rattus, ὁ μαῦρος ἀρουραῖος, ξαπλώθηκε πάνω στὴν Εὐρώπη μὲ ταχύτητα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία ξαπλώθηκαν οἱ λεπροὶ ἀνθρωποι στὶς Ἀμερικές. Πρὶν τελειώσῃ ὁ δέκατος τρίτος αἰώνας παρουσιάστηκε ἡ παγούδια. Ὁ θεῖλος γιὰ τὸν ποντικοπάστη τοῦ Χάμελν, ποὺ μὲ τὴ συρίχτρα του παρέσυρε τὰ παιδιὰ γιατί ἡ πλῆθη δὲν ἤθελε νὰ τοὺς πλερώσει, ποὺ εἶχε καταφέρει πάλι μὲ τὴ συρίχτρα του νὰ γίξει τοὺς ἀρουραίους μέσα στὸν ποταμὸ Βέζερ, χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ ἔτος 1284. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ πάνω-κάτω εἰσχώρησε ὁ ἀρουραῖος στὴν Ἀγγλία. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ζαΐζπηρ ὁ μαῦρος ἀρουραῖος ἤκουε ἕνας τόσο τρομερὸς κίνδυνος, ὥστε εἶχανε ὁρισθεῖ εἰδικὲς μέρες προσευχῆς γιὰ νὰ προφυλαχθεῖ ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς καταστροφὲς ποὺ προξενοῦσε, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ποντικοπάστη (βλέπε «Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα», κτ' ἀν δὲν ἦσαν πολυάριθμοι αὐτοὶ ποὺ ἔσπευσαν νὰ τὴν ἀκούσουν — Θεὲ μου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνθρωποι στὴν Ἀθήνα ποὺ μποροῦν νὰ ἐννοοῦν Μπάχ — τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο τῆς Λίλας Λαλαούνη θὰ ἀπομείνῃ ἀνεξάλειπτο στὴν Ἱστορία τῆς μουσικῆς μας ζωῆς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΩΝ
ΛΕΒΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ἡ προσαγωγὴ τοῦ παρόντος τεύχους τῶν «Ν. Γ.» εἶναι ἀποφαίτηος διὰ τὴν παραλαβὴν τῶν τευχῶν τοῦ Λεξικοῦ, τῆς Ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου καὶ τοῦ «Σύμπαντος».

Σχετικαὶ λεπτομέρειαι δημοσιεύονται ἀναλυτικώς εἰς τὴν 7ην σελίδα.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

Η "ΣΥΖΗΤΗΣΗ,, ΓΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Κύριε Διευθυντά.

Ἡ ἀνταπάντησι τοῦ κ. Καροΰζου εἶταινε μιὰ ὀμετανόητη συνέχεια στὴν πολεμική του. Δὲν ἔχω λοιπὸν τίποτε νὰ προσθέσω στὰ τρία ἄρθρα μου, ποὺ ἀποδείξανε τὴν ἀστάθεια τῆς κριτικῆς του καὶ καταστήσανε φανερὲς τὶς προθέσεις του. Ἕνα σημεῖο, ὡστόσο, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μὲ κάμει νὰ σταματήσω. Ὁ κ. Κ. περιέλαβε στὴν πολεμική του μιὰ σειρὰ ἄρθρα μου ποὺ κάνουν τὴν Ἱστορία τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς καὶ μιὰ δεύτερη ποὺ ἀναφέρεται στὴ «ρόμα καὶ στὸ ζωγραφικὸ διάστημα». Ἕνα κεφάλαιο τῆς δεύτερης σειρᾶς μιλάει γιὰ τὴν τεχνικὴ, γιὰ ἕνα θέμα δηλαδὴ ποὺ δὲν ἐξετάζεται καθόλου στὴν πρώτη. Αἱ, λοιπόν, ὁ κ. Κ. γιὰ νὰ κρίνει τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὴν τεχνικὴ, δὲ στέργει νὰ διαδάσει τὸ σχετικὸ κείμενο, ὁπου ὀμετάσειστα καθορίζεται τὸ ζήτημα, παρὰ πιάνεται ἀπὸ ἕναν ὁρισμὸ τῆς φόρμας ποὺ τὸν ἀνταμώνει στὴν πρώτη σειρὰ τάρθρα μου καὶ ποὺ τὸν ἐρμηνεύει ὅπως τοῦ ἀρέσει. Κι' ὅταν ἐγὼ τὸν ἀποστομώνω μὲ περικοπὲς ἀπὸ τὸ οἰκεῖο κείμενο, ποὺ ἀποτέλεσε ἐξ ἀρχῆς κι' αὐτὸ στὸ σύνολό του ἀντικείμενο τῆς ἐπίκρισης, ὁ κ. Κ. μοῦ ἀπαντᾶνεται πὼς οἱ περικοπὲς αὐτὲς δὲν μποροῦνε νὰ μποῦνε στὴ συζήτησι, γιατὶ ἐκεῖνος δὲν τὶς μετάφερε μέσ' στὰ ἄρθρα του! Ὁ ἀπατονόμαστος αὐτὸς ἰσχυρισμός, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ προστατέψω τὴ σκέψη μου ἀπὸ τὴ νοθεία καὶ τὸ διασυρμό, συνοδεύεται ἀπὸ μιὰ βαρύτατη βρισιά. Πρέπει νἄχει κανεὶς πολὺ στομωμένο τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης γιὰ νὰ μὴν ἀναστατωθεῖ ἀπὸ τέτοια σκαιότητα.

Κεῖνοι ποὺ στέρξανε νὰ παρακολουθήσουνε τὴν ἀντιδικία μας ἔχουν ἤδη ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ βγάλουνε τὴν κρίση τους. Κι' ἐγὼ τὴ βεβαιότητα πὼς τὶς «ἐπιστημονικὰ» ὀνομνηματισμένες βρισιὲς ποὺ μοῦ ἀπευθύνει ὁ κ. Κ. θὰ ἐξέρουν ποῦ νὰ τὶς ἀποδώσουν.

Εὐχαριστῶ, κύριε Διευθυντά, γιὰ τὴ μακριὰ φιλοξενία καὶ σᾶς χαιρετῶ.

Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

ΜΙΧ. ΡΟΔΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ΩΡΙΣ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ σκεφθοῦν ποῦ μᾶς περιήγαγεν αὐτὴ ἡ σφιλοσόφητος, ἡ ἀψυχολόγητος, ἡ ἀμέλητος, χωρὶς πνεῦμα καὶ χωρὶς νοῦν, ἢ μὲ θεσμὰ γραμματικῆς καὶ χειροπέδας συνταχτικοῦ ἐχβρικῆ, αἰμοχαρῆς καὶ κατακτητικὴ καταβίωσις τῆς κλασικῆς ἐρχαιότητος, μὲ τὴν μεγάλην Κόντειον ἀποστολήν, νὰ τῆς βγάλωμεν τὰ μάτια, νὰ τῆς σπάσωμεν τὰ πόδια, νὰ τῆς ἀνοίξωμεν τὸ κεφάλι, νὰ τὴν ματόσωμεν, νὰ τὴν λερώσωμεν, διὰ νὰ δύναται, τοιαύτην κατανήτασαν, ὡς ὄρνεα καὶ ὡς γυπαετοί καὶ ὄαιναι νὰ τὴν κροταλίζουν οἱ Κόντοι καὶ οἱ Φιντικλῆδες καὶ οἱ Πανταζίδαι καὶ οἱ Σεμιτέλαι καὶ οἱ Θερειανοί, λόγιοι ἄνευ λόγου, ἑλληνισταὶ χωρὶς ἑλληνισμόν, σοφοὶ μετὰ περισσῆς μωρίας. Χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ὀμοσθοῦν ἀλίγον ὑπερορίζοντοι νὰ ἴδουν ὅτι διὰ τρία, διὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια λαοῦ, ὁ Ὁμηρος εἶναι γραμμένος εἰς τὴν Κινεζικήν, ὁ Πλάτων 'ς τὴν Ζουλουδικήν, ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὴν Τασμανικήν, τὸ Ὀσαγγέλιον εἰς τὴν Ἐρυθροδερμικήν, ἡ Γραφὴ εἰς τὴν Ἀλαμπουρνεζικήν. Δεῖ δὴ γλώσσης λοιπὸν ἐθνικῆς καὶ ἀιοθημάτων ἐθνικῶν καὶ φωνῶν καὶ λαρυγγισμῶν καὶ ἰματίων καὶ χαιρετισμῶν καὶ προσφωνήσεων καὶ μοιρολογίων καὶ ἐπιθαλαμίων ἐθνικῶν. Ἀλλὰ δεῖ δὴ ἐπίσης καὶ φύσεως ἐθνικῆς, καὶ βουνῶν καὶ λαγκαδιῶν, καὶ κάμπων, καὶ ἀκροποταμίων, καὶ ρευματιαρῶν καὶ λόγγων ἐθνικῶν. Πρέπει νὰ καώσωμε διὰ μίαν γενεὰν καὶ "Ομηρον καὶ Κόντον καὶ Θουκυδίδην καὶ Πανταζίδην, καὶ νὰ τραπῶμεν εἰς τὸ ἀλῶν καὶ εἰς τὰ σύννεφα καὶ ἀγροικιέται μὲ τοὺς πλανήτας. Ἀλλ' εἶναι, θὰ εἶναι τὰ δημώδη τραγούδια αἰώνια; Ἀλλ' εἶναι, θὰ εἶναι τὰ δημώδη τραγούδια κλασικά; "Ε, τότε μεῖζων ἔπαινος εἰς τὸν Κρυστάλλην ν' ἀπονεμηθῇ ἀδύνατος. Δὲν ἔχει ἰδέας. Ὀτὸ τὸ "Ομηρος ἔχει, οὔτε ὁ Θεόκριτος. Τὸ ὁποῖον δὲν κωλύει ὁ πρῶτος νὰ εἶναι ὁ μέγιστος παιδαγωγὸς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὁ δεύτερος μέγιστος μάλτης τοῦ βουκολισμοῦ. Αἱ ἰδέαι «ἔναι σᾶν τοὺς ἀτμούς. Εἶναι ἀτμοὶ ποὺ ρευστοποιοῦνται. Καὶ εἶναι ἀτμοὶ ποὺ χάνονται. Τὰ ἐνενήντα ἐννέα ἑκατοστὰ τῶν ἐν τῇ ποιήσει ἰδεῶν εἶναι ἐκ τῶν ἀπολλυμένων. Ἡ ποίησις δὲν θριαμβεύει διὰ τῶν ἰδεῶν. Θριαμβεύει διὰ τοῦ αἰσθήματος ὁπὸ τὴν εὐρυτάτην καὶ φιλοσοφικωτάτην αὐτοῦ ἔποψιν. Ἀρνηθῆτε αἴσθημα εἰς τὸν "Ομηρον, εἰς τὸν Βιργίλιον. Οἱ κριταὶ τοῦ διαγωνισμοῦ ἠρνήθησαν εἰς τὸν Κρυστάλλην ἐν ἀγνοίᾳ εὑρεθέντος τοῦ ποιητικοῦ αἰσθήματος. Ἐἀν εἶχε μόνον ἀλήθειαν ὁ τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ, ἀκ ἦτο ἁπλοῦς στιχουργὸς ἢ εἰστράκτωρ λέξεων κι' ἐθίμων καὶ ἠθῶν καὶ φρασεολογίας, ὡς ὁ κύριος Ἀντωνιάδης ἐν τῇ «Κριτικῇ» του, ἀλλ' ἔχει εὐμορφιάν, εὐμορφιὰν ὡς κόρης δεκαεξάετίδος τῶν Μεγάρων, ἤν ἐκλαμβάνες τ' ὀλίγώτερον ὡς εἰκοσιπενταετῆ, τόσον αἱ γραμμαὶ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ βλέμμα καὶ ἡ ὀμφὴ καταβάλλουν τὴν περὶ ἀνήβου σύλληψιν, διότι τὸ ἄνηβον συνήθως ἐχνοκαλαμιῶδες καὶ ἀσχημάτιστον καὶ διστακτικόν. Εὐμορφιὰ ὡς τοῦ Μεσσινῆ τὰ ἔργα τὰ ἁπλούτσικα. Εὐμορφιὰ ὡς τῆς Ρόζας Μπονὲρ τὰ ζωγραφικὰ εἰδύλλια. Εὐμορφιὰ ὡς τ' ἀγαλματάκια τῶν Σατύρων καὶ τῶν Σειληνῶν τῆς ἀρχαίας τέχνης, ὡς τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο τοῦ μεθυσημένου Βάκχου ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Νεαπόλεως.

Εἶναι εἰκὼν αὐτή, κύριε Βλάχε, τελεία, ἀμὲ ἐντελῶς τελεία εἰκὼν καταλαμβάνετε νὰ ἢ οὔ, αὐτὴν ἡν ἀποσπῶμεν ὁπὸ τὸν τρύγον του:

*

Ο ΤΡΥΓΟΣ

Ὅταν ἀνθῇ,' ἡ ἀγράμπελη
κι' ἀπλώνεται τὰ κλαδιά της
Στὸ σχοῖνο, στὸ χαμόδενδρο,
στοῦ πεύκου τὰ κλωνάρια,
Στὰ ρέματα τοῦ ποταμοῦ,
στὸν ἐγκρεμὸ τοῦ βράχου,
Κι' ἀγέρα, κάμπους καὶ βουνά,
τὴν πλύση πέρα ὡς πέρα
Γιομίζει ἀπὸ μοσχοβολιὰ
μὲ τὸν ἀνασασμό της.
Πυκνὸ πυκνὸ κι' ὁλόμορφο
μελισσαλοῦ πετιέται
Μέσ' ἀπὸ βράχους καὶ κριντά,
μέσ' ἀπὸ ἐρμιὲς καὶ κήπους,
Καὶ τάνθη της μοσκολογᾷ
καὶ παίρνει τὸν ἀχνό τους.
Καὶ διαλαλεῖ μ' ἕνα βοηπὸ
τὸν ἀναγαλιασμό του.
Ἔτσι οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ
πετιοῦνται ἀπὸ τὰ σπίτια
Κ' εἰς κάμπους κ' εἰς βουνὰ σκορποῦν,
καὶ μὲ τὰ βατονόπεια
Καὶ μὲ τραγούδια, μὲ χαρές,
ὅταν ἀρχίζῃ ὁ τρύγος.

Ἀναταράζονται οἱ ἐρμιές,
ἀχολογοῦν τ' ἀμπέλια,
Λὲς κ' ἀπὸ κάθε πέτρα ὀρθῇ,
λὲς κ' ἀπὸ κάθε βάτον
Ὀποῦ εἶς τὸ χόρτο σκρεμένα,
κόρης κορὶ φτεχνόνει.
Πράσινη ἀπλόνεται ἡ φυτειὰ
κι' ὁλ' ρόγες μεσομένες,
Μαῦρες καὶ κίτρινες, βανθές,
μαυρολογοῦν, γυαλίζουν
Στὴν πρώτη ἀχτίδα τοῦ ἐρστοῦ
τοῦ ἥλιου λκ' ἀνατέλλει,
Σὰν μαῦρα μάτια, σὰν χοντρὰ
κλωνιὰ μαγκαριτάρια.
Οἱ βάγρες οἱ καμαρωτὲς
λαμπικοφοῦν κ' ἐκεῖνες.
Κ' οἱ περογλιὲς ξαπλώνονται
στὰ δίπλατα κεφαλόβδετα
Καὶ στὴν ἀτενή τους γλυκαμὰ
καὶ στὸν βαθὺ τους ἴσκιο
Τὴν ἱδρωμένην ἀγραπιὰ
δροσίζουν, ἀνασαίνουν,
Τὴν ἀγραπιὰ ποὺ ὑλημερὶς
ὅλο τρυγάει κι' ἀπλώνει,
Τὴν ἀγραπιὰ ποὺ λαχταρᾷ
πότε νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
Πότε νὰ ἰσκιώσουν τὰ ρεῖα
νὰ δροσερέψῃ ὁ κάμπος.

Νάτος ὁ ἥλιος ποὺ ἔπεσε
καὶ πάει νὰ βασιλέψῃ,
Νάτα ποὺ ἰσκιώσαν τὰ ρεῖα
καὶ δροσερεύει ὁ κάμπος.

Ὁ ἥλιος χάθη ἀλότελα
καὶ τὰ βουνὰ σουρπώσαν,
Θόλωσαν τ' ἀνοιχτὰ νερὰ
κι' ἀπάνου βγῆκαν τάστρα.
Διπλὰ ἀνασαίν' ἡ ἀργυτιὰ
κι' ἀπαραιτᾶει τὸ ἔργο,
Κ' ἐκεῖ ποὺ κληματόδεργες
κι' ἀπὸ χαλούργια φράχτες
Καλύβι ἀλόφρο κλέκονε,
δείπνον ἀπὸ κυκλόνουν,
Καὶ τὸν ἁπλὸ τὸ δεῖπνο τους
φυτάει θαμπὸ λυχνάρι.
Ὕστερα εἰς κάθε μιὰ φυτειὰ,
κάθε ὄχτο, κάθε ἀμπέλι
Τρανὲς ἀνάδονται φωτιὲς
μέσ' στ' ἀπλωτὸ σκοτάδι.
Ὀλόψορα, ὁλόψορ' ἀπ' τὲς φωτιὲς
σταίνουν χορὸ οἱ κοπέλλες'
Στρώνονται χάμου οἱ γέροντες
κ' οἱ νειοί, κι' ἀπ' ὅλους ἕνας
Τοὺς συνοδεύει τὸ χορὸ
μ' ἕνα ἁπαλὸ τραγούδι
Καὶ μ' ἕνα λάλημα γλυκὸ
γλυκὸ τοῦ ταμπουρᾶ του,
"Ω; ποὺ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ
τὸ μεσονύχτι δείχνουν,
Καὶ τότες οἱ χοροὶ χαλοῦν,
σκορπᾶν οἱ δουλευτάδες.
Στρώνουν γιὰ στρώματα κλαδιὰ
κι' ἀποσταμένοι γέρνουν,
Κ' ἐκεῖ κοῦ σβύνονται οἱ φωτιὲς
ἔρμες ἀνάμα-ἀνάμα,
Τὸ νυχτοπούλι τ' ἀγρυπνο
γλυκὰ τοὺς νανουρίζει,
"

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΥΡΑ

ΤΡΙΚΥΜΙΕΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

.(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΑΙ όταν πιά είχαν βαρεθεί να μιλούνε, νά ἡ Μέλπω, ένα βράδυ ποὺ γύρισε ἀπ' τὴ μητέρα της, τοῦ ἔφερε ἄλλα νέα γιὰ τὴν οἰκογένεια Σαράτη ἡ Πιλάτου.

Τῆς εἶχε πεῖ ἡ μάννα της, ποὺ ἔμαθε γιὰ τὸ γλέντι, πὼς καὶ ὁ Σκουβᾶς ποὺχε πάει μιὰ μέρα γιὰ νὰ τοὺς δεῖ, τὰ ἴδια ἔπαθε, τὴν ἴδια παράσταση εἶδε.

Μάλωμα πάλι εἶχαν κείνη τὴν ἡμέρα καὶ ὅλος ὁ δρόμος, οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατοικοῦσαν στὰ γύρω σπίτια, εἶχαν βγεῖ στὰ παράθυρα καὶ στὶς πόρτες. Καὶ ἀπὸ δρόμο, ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι, πολλοὶ εἶχαν μαζευτεῖ.

Κ' ἔπειτα, ὅταν τὸν εἶδαν, πάνε ὅλα αὐτὰ καὶ σοῦ ἄρχισαν τραγούδια καὶ γλέντια.

Καὶ τὸ σπουδαιότερο, κανεὶς δὲν κρατοῦσε κάκια τοῦ ἄλλου, σὰ νὰ μὴν εἶταν αὐτοί, σὰ νὰκαναν παράσταση μαλόματος, ἢ νὰ τὸχαν λησμονήσει.

Ὅταν ἔπειτα ὁ Σκουβᾶς ἔφευγε ἀπὸ τὸ σπίτι τους, συναντήθηκε μὲ κάποιο γνωστό του, ποὺ καθόταν χρόνια ἐκεῖ. Αὐτὸς ὁ γνωστός του τοῦ εἶχε πεῖ πολλὰ γιὰ τὴν οἰκογένεια Σαράτη ἡ Πιλάτου. Αὐτὴ ἡ οἰκογένεια δὲν εἶναι στὰ καλά της. Καὶ ὅλοι, πατέρας, μάνα, γιός, κόρες. Ὅλοι εἶχαν κάτι!...

Θὰ μάλωναν πέντε φορὲς τὴ βδομάδα, ὁ πιὸ λίγο. Ἀλλ' ἔπειτα ἔπαιρνε ὁ πατέρας ἢ ὁ γιὸς τὴν κιθάρα, γκιτιᾶνοῦσε καὶ ἄρχιζε νὰ τραγουδᾶ. Σὲ ἀκουσμα τότε τῆς κιθάρας καὶ τοῦ τραγουδιοῦ, μάννα, κόρες, ὅλοι, τρέχανε καὶ ἀρχίζανε τὸ τραγούδι σὰ νάταν ἡ πιὸ ἀγαπημένη οἰκογένεια...

♣

Ἀπ' τὸ Γριοκοῦδη ἔμαθαν τοὺς ἡ Ἑλενίτσα μὲ τὸν ἄντρα της, τὸν κὺρ Κωστάκη, εἶχαν φύγει ξαφνικά. Θὰ πήγαιναν σὲ μιὰ ἐξοχή, σ' ἕνα χωριὸ ὀμορφο, ποὺ εἶταν σὲ μιὰ πλαγιὰ τῆς Πίνδου...

Κ' εἶχαν φύγει χωρὶς νὰ χαιρετήσουν κανένα, σὰ νάταν κακιοφεύοι μὲ ὅλους τοὺς συγγενεῖς.

Ἀπ' τὸ Γριοκοῦδη πάει ἔμαθαν πὼς καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐτοιμαζόταν νὰ πάει στὴν ἴδια ἐξοχή, στὸ ἴδιο χωριό, νὰ παραθερίσει.

Πρῶτα-πρῶτα εἶχε ἐξασφαλίσει τὸ χρῆμα. Ἔπειτα κατόρθωσε νὰ βρεῖ μιὰ γυναῖκα κοινή, νέα γυναῖκα, ποὺ θὰ τὴν παρουσίαζε γιὰ γυναῖκα του στὸν Κωστάκη καὶ θἄπαιναν φιλία. Παντρεμένος ὁ ἕνας, παντρεμένος καὶ ὁ ἄλλος, ὅλα καλὰ καὶ ἄγια!...

Τώρα ποὺ βρῆκε ὁ Ἀγησίλαος χρήματα νὰ κάνει ὅλα αὐτά, ὁ Γριοκοῦδης δὲν τόξερε, δὲν τοῦ τὰπε ὁ Ἀγησίλαος, ἀλλ' ὑποπτεύσταν ὅτι ἡ Ἑλενίτσα τοῦ τῆς δίνει. Αὐτὴ ἔκανε τὸν κὺρ Κωστάκη ὅ,τι ἤθελε...

Καὶ δὲν πήγαιναν πιὰ στὴ μεγαλοαθέρια τῶν γιῶν τοῦ Σουδαρᾶ, ἀλλὰ τὲ μιὰ ἄλλη τῆς ἀγορᾶς. Μιὰ ταβέρνα ποὺ στὴν ἄρχη δὲν εἶχε κόσμο, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ βραδυὰ εἶχε πλημμύρα κόσμου. Εἶταν σὰν ἐκλογικὸ σαλόνι σὲ βραδυὰ πούχουν διαδήλωση.

Μὲ ὑγσκολία βρῆκαν μιὰ θεσούλα νὰ καθήσουν οἱ δυό τους.

Καὶ ὁ κόσμος πλημμυροῦσε ἀκόμα περισσότερο τὸ μεγαζί, καὶ βούΐζε, βοᾶζε σὰ μελίσσι ἄπειρο...

Ξαφνικά, κεῖ ποὺ ἔτρωγε ὁ Γριοκοῦδης, εἶδε σ' ἕνα γοντρὸ στῦλο τοῦ καταστήματος ἕνα κίτρινο χαρτὶ κολλημένο, ποὺ εἶχε μὲ μεγάλα γράμματα τοῦ τύπου κάτι ἐπάνω του γραμμένο. Καὶ ὁ Γριοκοῦδης ἐδιάβασε:

ΑΚΑΘΑΡΤΟ

Καὶ γι' αὐτό, τώρα κατάλαβε, γι' αὐτὸ εἶχε γίνει κείνη ἡ κοσμοπλημμύρα! Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶχαν κάτι τῆς μύγας, ποὺ τῆς ἀρέσει ὅ,τι σάπιο καὶ βρόμικο καὶ σ' αὐτὰ τρέχει, ἀποφεύγοντας τὰ καθαρά!...

♣

Ὁ Γριοκοῦδης εἶταν νευριασμένος κείνες τὶς ἡμέρες, γιατὶ ἂν καὶ εἶχαν πολλοὶ ἐπαινέσει τὸ ἔργο του, βρέθηκε κάποιος καὶ τοῦ τὸ γύτισε.

Καὶ τὸκανε αὐτὸ μάλιστα, καθὼς εἶταν ὁ Γριοκοῦδης πιὰ πλαγιασμένος πάνω σὲ δάφνες καὶ ρόδα, ποὺ τοὺχαν στρώσει, καὶ οὔτε περίμενε τέτοιο πράγμα.

Νὰ ὅμως σὰ ψιδάκι χύθηκε αὐτὸς μέσα στὰ ρόδα καὶ στὶς δάφνες, καὶ τὸν δάγκωσε.

Αὐτὸς τινάχθηκε καὶ ἄρχισε νὰ βρίζει. Καὶ ὅταν ὁ Γριοκοῦδης ἔβριζε εἶταν τρομερός. Ὅταν ὅμως ἔπινε καὶ ἄρχιζε νὰ βρίζει, γινόταν, σᾶς λεγε πεῖ ὁ κὺρ Γιάννης, θεὸς τῆς βρισιᾶς. Σὰ νὰ γινόταν τὸ κρασὶ ποὺ ἔπινε ἢ ποὺχε πιεῖ βρισιὲς καὶ τὶς πετοῦσε ἔξω μὲ δρμή, ποὺ τὶς ἄκουγαν καθαρὰ στὰ ἀντικρυνὰ πεζοδρόμια.

Καὶ ὅταν κουραζόταν θἄλεγε ἕνα τέτοιο :

— Σπὸ διάολο νὰ πάνε οἱ βρωμοκοργιοί, στὸ διάολο!... Αὐτοί, μάτια μου, εἶνε σὰν ἀτεῖες γυναίκες, ποὺ ἂν τὶς ἀφήσεις, δὲν θὰ μείνει παιδί γιὰ παιδί! Ὅλα θὰ τὰ πνίξουν!

Μιὰ μέρα ὁ Ταμπᾶς ἔμαθε πὼς ὁ Ἀγησίλαος εἶχε ἐτοιμάσει τὸ θἀσσό του, καὶ ὁ θἀασσὸς εἶταν αὐτὸς καὶ ἡ γυναίκα ποὺχε ἐρεῖ, κ' ἔφυγε γιὰ νὰ πάει νὰ δόσει σειρὰ παραστάσεων στὸ σπίτι τοῦ κὺρ Κωστάκη στὸ χωριό.

Ἔκεῖ θόβρισκε κ' ἕναν ἄλλον καλὸν ἡθοποιό, τὴν Ἑλενίτσα. Τώρα τί θἄδιναν ἐκεῖ, κωμωδίες, δράμα, τραγωδία...

Ἔτσι, μ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἀναχώρησι τοῦ Ἀγησιλάου γιὰ τὸ χωριὸ ὁ Γριοκοῦδης.

Ἀπὸ τοῦ Ταμπᾶ ὁ Ἀγησίλαος δὲν πατοῦσε καὶ εἶχε πεῖ στὸ Γριοκοῦδη, ὅτι τοῦ τὸχε ἀπαγορέψει ἡ Ἑλενίτσα.

— Τί νὰ κάνω, τοῦ εἶπε, ἐκτελῶ διαταγές!...

Καὶ τὸν εἶχε πάει τὸ Γριοκοῦδη ὁ Ἀγησίλαος πάλι στὸ ἀκάθαρτο μαγαζί, ποὺ σωστὸ σύνεφο ἀπὸ μύγες γύριζαν, καὶ τὸ κίτρινο χαρτὶ ἔμενε κεῖ, στὸ στῦλο, κολλημένο. Τί τὸν τραβοῦσε κ' αὐτὸν αὐτὸ τὸ μαγαζί...

Καὶ ὁ Γριοκοῦδης τὸν ἀκολουθοῦσε, γιατὶ αὐτὸς κερνοῦσε. Καὶ εἶχε λεφτά.

Ἂς εἶταν καλὰ ἡ Ἑλενίτσα!

Ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Ἀγησίλαος κατάκιε μιὰ μύγα, νὰ μεγάλη! Ὁ Γριοκοῦδης τὴν εἶχε δεῖ ποὔπεσε στὸ ποτῆρι τοῦ Ἀγησίλαου, γιὰ νὰ κάνει λουτρὸ ἴσως, ἀλλὰ πρὶν προφτάσει νὰ τοῦ τὸ πεῖ, αὐτὸς ἀρπάζει τὸ ποτῆρι καὶ δίνει μιὰ καὶ πάει κάτω καὶ κρασὶ καὶ μύγα! Τὸ κατάλαβε, ἀλλ' εἶταν ἡ μύγα μὲ τὸ κρασὶ στὸ στομάχι του.

Καὶ εἶταν μιὰ μεγάλη μύγα, παλιά, γέρικη, ὄχι κρεατομυγα! Ὁ Γριοκοῦδης ἤξερε ἀπὸ μύγες. Καὶ εἶπε γελώντας στὸν Ἀγησίλαο:

— Γειά σου, νὰ μπορεσες καὶ ξέκανες μιὰ μύγα ἀπ' ἐκεῖνες ποὺ θὰ ἐνοχλοῦσαν μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ τὸ μακαρίτη Τουτανχαμὼν!....

♣

Τώρα ὅλοι εἶχαν φύγει, ἡ πεθερά του, ἡ Ἑλενίτσα. Ἡ ζέστη μεγάλωνε. Μέσα σὲ κείνη τὴν πιὸ χαμηλὴ ἀπὸ πολλὰ μέση τῆς Ἀθήνας παλιὰ γειτονιὰ καὶ ἀπάνω-κάτω, καὶ μὲ τὴ ζέστη εἶχαν καὶ τὴ βρώμα. Πρωΐ καὶ βράδυ, ποὺ θγαινε ὁ κόσμος νὰ δροσιστεῖ, ἔθγαινε κι' αὐτὴ καὶ ἀπλωνόταν, ὅπως ἀλλοῦ τὴν ἐγκόμβιο βγαίνουν καὶ τρέχουν οἱ μυρσυθιὲς τῶν λουλουδιῶν, τῶν ἀνθιτῶν δέντρων.

Κ' ἔφυγε καὶ ὁ Ταμπᾶς μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ μ' ὅλο τὸ προσωπικὸ τοῦ σπιτιοῦ καὶ πῆγαν στὴν ἐπαυλὴ τοῦ Φαλήρου.

Τὴν ἡμέρα ὅμως ἀκριβῶς ποὺ ἔφευγαν, ἔμαθαν τὸ θάνατο τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μπαρτάσση...

Ὁ Ταμπᾶς θέλησε νὰ πάει, ἀλλ' ἡ γυναῖκα του τὸν ἐμπόδισε:

— Εἶνε γρουσουζιά, τοῦ εἶπε, αὐτὴ τὴν ἡμέρα ποὺ φεύγουμε καὶ πᾶμε κάτω, νὰ πᾶς σὰ νηδεία!... Δὲ θέλω!.

Κι' αὐτός, σὰ νὰ ξητοῦσε νὰ τὸν ἐμποδίσει, ἔμεινε, δὲν πῆγε, χωρὶς νὰ φέρει καμιὰ ἀντίσταση.

Εἶδε ὅμως αὐτὸ ποὺ ἔκανε καὶ πειράχτηκε:

— Κ' ἐγώ, εἶπε μὲ τοῦ νοῦ του, κ' ἐγὼ τὰ ἴδια: Νὰ μὴν πάω σὲ μιὰ οἰκογένεια λαϊκιά, ποὺ ἡ ἀριστοκράτισσα πεθερά μου τῆς ἔκλεισε τὴν πόρτα! Καὶ ἂς εἶταν τοῦ ἀντρός τῆς οἰκογένειά!... Σὲ κείνους τοὺς μασκαράδες ὁλάνοιχτη τώρα ἡ πόρτα! Ἂς εἶνε καὶ γιὰ δέσιμο!....

Οἱ μασκαράδες εἶταν ὁ Σαράτης ἡ Πιλάτος μ' ὅλη τὴν οἰκογένεια.

Καὶ τὸ μόνο ποὺ μπόρεσε ὁ Ταμπᾶς νὰ κάνει γιὰ ν' ἀποφύγει καὶ ἠσυχάσει τὸ δικαστὴ ποὺκε μέσα του, εἶταν νὰ πεῖ σὰν κὺρ Γιάννη νὰ πάει στὴν κρεδία τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μπαρτάση. Τοῦ ἔδωσε καὶ χρήματα ἀρκετὰ νὰ δόσει στὴν οἰκογένειά της...

♣

Βράδυ ἀργά, ἔφθασαν στὸ σπίτι. Καὶ πῆγαν στὸ Φάληρο μὲ τὸν τροχιόδρομο. Ἔτσι τὴς ἄρεσε τὴς Μέλπως, κοντὰ κοντὰ στὸν ἄντρα της στὰ ξυλένια καθίσματα. Ἀπέφυγε τὸ πρῶτο βαγόνι...

Ἡ θάλασσα χωρὶς τίποτε νὰ κινεῖται, νὰ βρίσκεται πάνω της, ἔλαμπε ἀπ' τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ἕνα ἐλαφρὸ ἀεράκι φυσοῦσε κι' ἀπ' τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα ἔμπαζε, ἔφερνε στὸ σπίτι μέσα μυρουδιὲς θαλάσσης...

Ὁ Ταμπᾶς εἶχε μείνει γιὰ λίγο μόνος. Ἡ γυναίκα του τὸν εἶχε ἀφήσει γιὰ νὰ δεῖ τί εἶχαν κάνει οἱ ὑπηρέτρες.

Αὐτὸς πῆγε καὶ στάθηκε στὸ παράθυρο, κοιτάζοντας τὴ φωτισμένη ἀπ' τὴ σελήνη θάλασσα.

Ἕνα ὄργανο ἄρχισε νὰ παίζῃ μακριὰ καὶ φωνὲς ἀκούστηκαν νἀρχονται ἀπ' ἐκεῖ.

Γύρω ὅμως ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ πέρα ἀκόμη, ἡσυχία...

— Γαλήνη! ἔκανε αὐτός.

Ἀλλὰ μ' αὐτὸ θυμήθηκε τὴ νεκρὴ ἀδελφὴ τοῦ Μπαρτάση.

— Πάει κ' αὐτή! εἶπε. Ἔπεσε στὴ μεγάλη γαλήνη! Ὦ, πόσοι, πόσοι! Ὁ κόσμος ἀδειάζει, χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι ἀδειάζει... Ποιὸς θυμᾶται!.... Ὦ, τὰ σπίτια, τὰ παλιὰ σπίτια πρὸ πάντων, στὶς πολιὲς γειτονιές, αὐτά, αὐτά, ἂν αἰσθάνονταν καὶ μποροῦσαν νὰ μιλήσουν, τί καὶ τί θὰ μᾶς ἔλεγαν! Πόσους καὶ πόσους γνωστούς τους, ποὺ κάθε μέρα βλέπανε νὰ περνοῦν, ὁ δρόμος ἐγέμιζε ἀπ' αὐτούς, καὶ σιγὰ-σιγὰ ἄρχισαν νὰ χάνονται, νὰ χάνονται... Ὁλο νέο πλῆθος ἔπειτα περνοῦσε ἐμπρὸς καὶ κάτω ἀπ' τὰ βουδὰ σπίτια...

Καὶ στὸ νοῦ τοῦ Ταμπᾶ, μ' αὐτὰ ποὺ σκέφτηκε, φάντηκε τὸ σπίτι καὶ τὰ δωμάτια τῆς ὡραίας φουρνάρισσας, φάνηκε ἔπειτα κι' αὐτή, ὅπως τὴ γνώριση μὲ τὴ μυτίτσα τὴς λίγο πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ παχουλή, ἀφρατη σὰν τὰ ψωμιά της. Φάνηκε ὅμως καὶ ὁ ἄντρας νὰ πηγαίνει μὲ συντροφους του στὴν ταβέρνα, καὶ ὁ Γερμανὸς ὁ ἐραστής, καὶ σὰ νἄδε καθὼς γελοῦσε τἄσπρα του δόντια...

Ὁ ἐρχομὸς τῆς γυναίκας του τὸν ἔθγαλε ἀπ' αὐτά.

— Τί σκεπτόσουν; τὸν ρώτησε κείνη, καθὼς αὐτὸς τὴν ἔσεγνε κοντά του μὲ λαχτάρα, σὰ νἄλεπε ἀρκετὸν καιρό.

— Τί νὰ σοῦ πῶ, τῆς ἀπάντησε. Φιλοσοφοῦσα! Ἔλεγα πὼς εἶνε ἄνεμο ἡ ζωή! Ὄνειρο γιὰ ἄλλους κακὸ καὶ γιὰ μερικοὺς καλό! Σὲ ὅλους ὅμως ἡ στιγμὴ ποὺ θὰ ξυπνήσουν εἶνε κακιά!...

— Ὀό, ἔκανε κείνη. Μὴν τὸ λές! Τί θέλεις νὰ μὲ κάνεις νὰ πάθω:

— Νὰ πάθεις! εἶπε κεῖνος ἀγκαλιάζοντάς την, νὰ πάθεις!... Ὦ, Θεέ!... Σὺ νὰ μὴ λές αὐτό!... κατάλαβες; Γιατί ἐγὼ μπορῶ νὰ πάθω!... Ἐγὼ λέω αὐτό: Θὲ ξήσουμε μέσα σ' αὐτό τὸ ὄνειρο! αὐτό, αὐτό!... Καὶ ὅταν γεράσουμε καὶ πᾶμε νὰ σβύσουμε, ἡ ἀνάπη μας, ποὺ θἄχει γεράσει, ἀλλὰ θὰ μένει πάντα νέα, θὰ φύγει δεμένη στὴν ψυχή μας, μὲ τὴν ψυχή μας!...

♣

Καὶ οἱ μέρες καὶ οἱ νύχτες ἐκεῖ περνοῦσαν γλυκειές, ἀλλγλυκειές.

Αὐτὸς σηκωνόταν πολὺ πρωΐ, κατέβαινε στὸν κῆπο, ἀνακατεύόταν ἀπὸ τὸ πτσια τὸν λουλουδιῶν καὶ τῶν δέντρων. Καὶ ὅταν τὸκανε αὐτό, πάντα στὸ νοῦ του θἀρχόταν τὸ μικρό, ξύλινο σπιτάκι μὲ τὰ λουλούδια του μέσα στοὺς ντενεκέδες τοῦ πετρελαίου...

Αὐτὸ τὸν μελαγχολοῦσε.

— Μὰ κάτι θὰ κάνω, πρέπει νὰ κάνω γι' αὐτούς, ἔλεγε. Καὶ πρέπει, πρέπει νὰ κάνω μιὰ ἀρχή!...

Καὶ ὕστερα ἐπεφτε σὲ κεῖνα ποὺ ἔλεγε νὰ φτιάξει. Καὶ μὲ τὸ νοῦ του ἔπεφτε πάλι σ' ἕναν κόσμο εὐτυχισμένο, ποὺ τὸν εἶχε κάνει αὐτός, εἶταν ἔργο του. Ὅλα ἐπήγαιναν θαυμάσια, αὐτὸς εἶχε πέσει στὴ γῆ. Ἐκεῖ ἔνα δάκρυ: Ὅλοι νὰ τρέχουν νὰ βοηθήσουν, νὰ παρηγορήσουν!

Κ' ἔθλεπε τὸν ἑαυτό του ἐκεῖνα γέρο, τὴ γυναῖκα του γεραμένη, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τους ἀκόμα νάνε πιὸ μεγάλη. Ἔ-θλεπε νὰ γιορίζουν εὐτυχισμένοι μέσ' στὸν κόσμο τὸν εὐτυχισμένον. Καὶ ὅλοι νὰ τοὺς λατρεύουν, ὅλοι μὲ σεβασμὸ νὰ προφέρουν τὸνομά τους...

Κι' ἀκόμα ἔθλεπε καὶ πάρα-πέρα. Ἔθλεπε πὼς νἄχει πεθάνει αὐτός. Ὄχι ἡ γυναῖκα του. Τὴ γυναῖκα του τὴν ἠθελε νὰ ζῆ, νὰ ζῆ!...

Κι' ἔθλεπε τὸ μνῆμα του γεμάτο ἄνθη, καὶ ἀνθρώπους, πλήθος γεμάτο κλάθεια καὶ στέκεται...

Καὶ ὅταν ἐρχόταν στὸν ἑαυτό του, ὠρκιζόταν πὼς θ' τὸ κάνει αὐτὸ χωρὶς ἄλλο!

Ὕστερα θὰ συνόδευε τὴ γυναῖκα του στὸ λουτρό. Τὴν πήγαινε ἴσαμε κεῖ κι' αὐτὸς ἔμενε ἔξω ἀπ' τὶς μπανιέρες, περιμένοντας καὶ προσέχοντας μὴν ἀκούσει κανένα θόρυθο, κάτι, κάτι...

Τελευταία τοῦχε ἐρθει ἕνας φόβος, ἡ τοῦχε μεγαλώσει αὐτός, μὴν πάθει τίποτα ἡ γυναίκα του. Καὶ ὅλο τὴν ἤθελε κοντά του καὶ τρόμαζε ὅταν ἔφευγε.

Κακὰ πολλὰ γύριζαν στὸ νοῦ του, κανένα γιὰ ἀπιστία, καὶ τὸν τάραζαν.

Καὶ γι' αὐτὸ μ' εὐχαρίστηση εἶδε τὴν ἀναχώρηση τῆς κεθερᾶς του γιὰ τὴν ἐξοχή. Τώρα θὰ μποροῦσε νὰ ἡσυχάσει λίγο, ποὺ εἶχε φύγει κεῖνη, ποὺ τὴν ἔξεσκωνε καὶ τὴν ἔπαιρνε ἀπὸ κοντά του.

Ἔφευγε ἀργὰ γιὰ τὸ κατάστημα, γιὰ ἐπιστρέφει σὲ δυὸ ὧρες σχεδόν. Δὲ μποροῦσε νὰ μείνει περισσότερο, ἡ Μέλπω, ἡ ἐνθύμησή της τὸν τραβοῦσαν νὰ πάει, κ' ἔφευγε ἀπ' τὸ κατάστημα κ' ἔτρεχε νὰ βρεθεῖ κοντά της, σὰ νἄλεπε ὄχι ὧρες, ἀλλὰ μέρες.

Ἀπ' τὸν κὺρ Γιάννη εἶχε μάθει, πὼς στὴν κηδεία τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μπαρτάση δὲν εἶχε πάει μόνος, ἀλλὰ μαζὶ μ' ἕνα ἄλλο. Τὸ Γριοκοῦδη.

Τὸν εἶχε βρεῖ στὸ δρόμο, τοῦ εἶπε ποῦ πήγαινε, καὶ ὁ Γριοκοῦδης τὸν ἀκολούθησε.

—Βασανίστηκε ὅμως ὁ καϊμένος, ἔλεγε ὁ κὺρ Γιάννης, γιατὶ ἀναγκάστηκε νὰ κρατᾶ στὴν ἀγκαλιά του τὴν Ἀρετῆ, τὴ σκυλίτσα του...

♣

Ἕνα πρωὶ ὁ Ταμπᾶς σηκώθηκε σκεπτοχωρημένος.

Πῆλε γέρα δεῖ, ὄχι τὸ σπίτι τῆς ὀμορφῆς φουρνάρισσας, ἀλλ' αὐτήν, αὐτὴ τὴν ἴδια!

Εἶταν νύχτα βαθειὰ ποὺ γύρισε, κανένα φῶς δὲ φώτιζε ἔξω. Κανεὶς ὅμως δὲν ὑπῆρχε στὸ σπίτι, ποὺ φωτίζοναν ἀπὸ μικρὰ θαμπὰ λυχνάρια. Κι' αὐτός, ἀνήσυχος, ἀφοῦ φώναξε μὲ ἀγωνία καὶ τρόμο, τύρίξε στὰ δωμάτια νὰ δεῖ τί συνθαίνει, νὰ βρεῖ τὴ γυναῖκα του.

Καὶ τὸ κάθε δωμάτιο εἶταν μὲ κλειστὴ τὴν πόρτα, καὶ τὴν ἄνοιγε μὲ ὁρμὴ κ' ἔμπαινε μέσα. Τίποτα ὅμως, κανείς, κανείς!

Σ' ἕνα ἀπ' αὐτό, ὅταν ἄνοιξε, βλέπει μιὰ γυναῖκα ξαπλωμένη σὲ μιὰ σανίδα, βαλμένη σὲ δυὸ καρέκλες, μιὰ ἐμπρὸς καὶ μιὰ πίσω. Καὶ καθὼς ὠρμησε κοντά, ποιὰ εἶδε νάταν ἡ ξαπλωμένη γυναῖκα: Ἡ ὡραία φουρνάρισσα, νεκρὴ καὶ βρεμένη στὴ σανίδα...

Σταμάτησε κὶ αὐτὸς ἔθλεπε. Ἀλλὰ νὰ ἡ φουρνάρισσα ἀρχίζει ξαφνικὰ νὰ κουνᾶ τὰ βλέφαρά της, ἐπειτα τὰ χεῖλια της καὶ στὸ τέλος νὰ κάνει κάτι κινήσεις, νὰ ζητᾶ νὰ σηρωθεῖ...

Ὁ Ταμπᾶς ἐξύπνησε. Εἶταν ταραγμένος πολύ, ἡ καρδιὰ του χτυποῦσε δυνατά.

Καὶ εἶταν ξημέρωμα. Ἄκουσε καὶ τὸν κρότο τῶν κυμάτων, ποὺ ἀπλώνονταν στὴν ἀμμουδιά...

Ἔμεινε λίγο βυθισμένος σὲ σκέψεις.

Ὕστερα θέλησε νὰ σηρωθεῖ ἡσυχα, ἐλαφρὰ, ἀνυθεί καὶ νὰ πάει στὸν κῆπο, ἡ γυναῖκα του τὸν ἔνοιωσε, τὸν ρώτησε καὶ τὸν κράτησε κοντά της.

Αὐτὴ πάλι ξανακοιμήθηκε, κ' αὐτὸς σὲ λίγο. Ἀλλὰ δὲν πέρασε καὶ πολὺ καὶ ξύπνησε τρομαγμένος.

Εἶχε δεῖ πὼς βρισκόταν στὸ σπίτι τῆς θειᾶς τῆς Μέλπως, στοῦ Σαράτη ἡ Πιλάτου, καὶ εἶχε πάρει μὲ μιᾶς ξαφνικὰ τὸ σπίτι φωτιὰ καὶ καιγόταν ἀπὸ πολλὲς μεριές. Κι' αὐτὸς ἔτρεχε μέσ' στὶς φλόγες, σὰ φλόγα κ' αὐτός... Ἀλλ' ἔπειτα βρέθηκε σ' ἕνα στῦλο, σ' ἕνα στῦλο ποὺ ἀπ' τὸ μπαλκόνι τοῦ σπιτιοῦ ἀκουμποῦσε κάτω. Καὶ τὸ σπίτι τοῦ Ζαρᾶτη, στὸν ὄπνο του καὶ στὴν ὥρα τῆς πυρκαϊᾶς, εἶχε γίνει ψηλό, ψηλό...

Καθὼς ὅμως κατέβαινε ἀπ' τὸ στῦλο ποὺ εἶταν δερένος στὸ μπαλκόνι, φλόγες ἐκαψαν τὸ κάτω μέρος τοῦ στύλου...

Ξύπνησε τότε...

♣

Τὸ ἀπόγευμα, ἐκεῖ ποὺ ἔπιναν καφὲ στὸν κῆπο, στὴ σκιάδα, κ' ἔλεγαν νὰ κάνουν ἕναν ὡραῖο περίπατο στὴν ἀμμουδιὰ ἕως τὶς Τζιτζιφιές, νὰ καὶ ἤρθε ἕνα αὐτοκίνητο.

Ὁ Ταμπᾶς ἐπάγωσε, εἶταν τὸ αὐτοκίνητο τῆς κεθερᾶς του. Καὶ πάγωσε γιατὶ τὸ εἶδε ἄδειο...

Ὁ σοφὲρ ἔδωσε ἕνα γραμματάκι στὴ Μέλπω ἀπ' τὴν κυρία μητέρα της, ὅπως τὴν εἶπε.

Ὁ Ταμπᾶς τραθήχτηκε νὰ διαβάσει ἡ Μέλπω τὸ γραμματάκι. Ἡ χαρὰ του εἶχε φύγει.

Ἡ Μέλπω σὰ λίγο πῆγε καὶ τὸν βρῆκε.

— Ἡ μητέρα, τοῦ εἶπε, θέλει νὰ πάω! ἀκοῦς;... Καὶ μὲ τὸ αὐτοκίνητό της πάλι νὰ γυρίσω... Τί λές;

— Ἐσὺ τί λές? τῆς ἀπάντησε κεῖνος.

— Ἐγώ! Ἄ, πὼς δὲν ἤθελα! Ἀλλὰ πάλι... Μὰ τί νὰ κάνω: Νὰ σ' ἀφήσω πάλι μόνο!... Ὄχι, ὄχι δὲ θέλω! Δὲ θὰ πάω! Ἐκτός, ἐκτός... Ἐρχεσαι καὶ σὺ μαζί:....

— Μὰ πὼς νὰ ξρθω! Ἐσένα προσκαλεῖ! Ἐγὼ δὲν εἶδα τὴν ἐπιστολὴ τῆς μητέρας σου, ἀλλὰ καταλαβαίνω...

— Ναί, σὲ μένα γράφει, ἀλλὰ τί θὰ πεῖ αὐτό: Ἀντρας μου δὲν εἶσαι: Δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ πᾶς μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα σου ὅπου τὴν προσκαλοῦνε; Ἐγὼ ἔτσι τὸ παίρνω! Κ' ἔπειτα εἶνε δικαίωμά σου καὶ παρεεῖνε!

Εἶχε τὸ προσωπάκι της κοκκινίσει ποὺ τἄλεγε αὐτά, καὶ ὁ Ταμπᾶς τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴ φίλησε.

— Θὰ ἔρθω ὅπου νὰ πᾶς! τῆς εἶπε. Μά, ἂν ἔμενα, φόβος εἶταν μὴν πάθω τίποτα!...

— Γιά... Ὁρίστε!... Καὶ τώρα μοῦ τὸ λεεῖ!... Ἀπαιτῶ, κύριε, νὰ μοῦ τὰ λές ἐλα! Δὲ θέλω νὰ μοῦ κρύβεις τίποτα, εἶποτε! Ἀκοῦς?... Πῶς κάνω ἐγώ: Ἔτσι θέλω καὶ σύ, καὶ τὸ ἐπαιτῶ!... Ἀλλοιώς θὰ μαλόσουμε!

♣

Μὲ γρηγοράδα μεγάλη τὸ αὐτοκίνητο πέρασε τὸ μακριὸ δρόμο κι' ἔφθασε στὴν Κηφισιά.

Αὐτός, ὅσο ἔτρεχαν, πήγαιναν, εὐχόταν ὅλο ἔτσι νὰ τρέχουν καὶ ποτὲ νὰ μὴν ἔφθαναν. Καὶ τοῦ θάμησε, καθὼς ἔτρεχαν, ἕνα ὄνειρό του ποὔχε δεῖ μιὰ βραδυά :

Εἶταν νύχτα βαθειὰ ποὺ γύρισε, κανένα φῶς δὲ φώτιζε ἔξω. Κανεὶς ὅμως δὲν ὑπῆρχε στὸ σπίτι, ποὺ φωτίζοναν ἀπὸ μικρὰ θαμπὰ λυχνάρια. Κι' αὐτός, ἀνήσυχος, ἀφοῦ φώναξε μὲ ἀγωνία καὶ τρόμο, τύρίξε στὰ δωμάτια νὰ δεῖ τί συνθαίνει, νὰ βρεῖ τὴ γυναῖκα του.

Καὶ τὸ κάθε δωμάτιο εἶταν μὲ κλειστὴ τὴν πόρτα, καὶ τὴν ἄνοιγε μὲ ὁρμὴ κ' ἔμπαινε μέσα. Τίποτα ὅμως, κανείς, κανείς!

Σ' ἕνα ἀπ' αὐτό, ὅταν ἄνοιξε, βλέπει μιὰ γυναῖκα ξαπλωμένη σὲ μιὰ σανίδα, βαλμένη σὲ δυὸ καρέκλες, μιὰ ἐμπρὸς καὶ μιὰ πίσω. Καὶ καθὼς ὠρμησε κοντά, ποιὰ εἶδε νάταν ἡ ξαπλωμένη γυναῖκα: Ἡ ὡραία φουρνάρισσα, νεκρὴ καὶ βρεμένη στὴ σανίδα...

Ἀλλὰ νὰ ἡ φουρνάρισσα ἀρχίζει ξαφνικὰ νὰ κουνᾶ τὰ βλέφαρά της, ἐπειτα τὰ χεῖλια της καὶ στὸ τέλος νὰ κάνει κάτι κινήσεις, νὰ ζητᾶ νὰ σηρωθεῖ...

Ὁ Ταμπᾶς ἐξύπνησε. Εἶταν ταραγμένος πολύ, ἡ καρδιὰ του χτυποῦσε δυνατά.

Καὶ εἶταν ξημέρωμα. Ἄκουσε καὶ τὸν κρότο τῶν κυμάτων, ποὺ ἀπλώνονταν στὴν ἀμμουδιά...

Ἔμεινε λίγο βυθισμένος σὲ σκέψεις.

Ὕστερα θέλησε νὰ σηρωθεῖ ἡσυχα, ἐλαφρὰ, νὰ νυθεί καὶ νὰ πάει στὸν κῆπο, ἡ γυναῖκα του τὸν ἔνοιωσε, τὸν ρώτησε καὶ τὸν κράτησε κοντά της.

Αὐτὴ πάλι ξανακοιμήθηκε, κ' αὐτὸς σὲ λίγο. Ἀλλὰ δὲν πέρασε καὶ πολὺ καὶ ξύπνησε τρομαγμένος.

Εἶχε δεῖ πὼς βρισκόταν στὸ σπίτι τῆς θειᾶς τῆς Μέλπως, στοῦ Σαράτη ἡ Πιλάτου, καὶ εἶχε πάρει μὲ μιᾶς ξαφνικὰ τὸ σπίτι φωτιὰ καὶ καιγόταν ἀπὸ πολλὲς μεριές. Κι' αὐτὸς ἔτρεχε μέσ' στὶς φλόγες, σὰ φλόγα κ' αὐτός... Ἀλλ' ἔπειτα βρέθηκε σ' ἕνα στῦλο, σ' ἕνα στῦλο ποὺ ἀ

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ

Ὑστερισμός καί γεροντοκορισμός

ΜΙΑ αἰτία ποὺ ὁ δηγεῖ στὴ πεπλανημένη γνώμη ὅτι ἡ ἐγκράτεια προξενεῖ παθήσεις καὶ νευρώσεις εἶνε καὶ ἡ ἑξῆς: "Αν πάθῃ μιὰ πανδρεμένη νευρικὲς κρίσεις καὶ παθαίνουν ἕνα σωρὸ—ἄς ρωτηθοῦν σχετικῶς οἱ σύζυγοι — τὰ αἴτια τῆς παθήσεως θὰ ζητηθοῦν στὴ κληρονομικότητα, σὲ διάφορες συγκινήσεις ἢ καὶ νοσήματα. 'Αλλ' ἂν πάθῃ ἕνα κορίτσι, προχωρημένης μάλιστα ἡλικίας, πρὸς τί ἡ ἀναζήτησις ἄλλης αἰτίας, ἀφοῦ ὑπάρχει πρόχειρη αἰτιολογία ἡ μὴ ἱκανοποίησις φυσιολογικῆς λειτουργίας; Γνωρίζω κορίτσι 42 ἐτῶν ποὺ πάσχει ἀπὸ ὑστεροεπιληπτικοὺς σπασμούς. Ἡ πάθησίς της ἀποδίδεται ἀπὸ ὅλους στὴν ἀνυπανδρεία. Καὶ ὅμως τὸν πρῶτον παροξυσμὸν ἔπαθε σὲ ἡλικία 12 ἐτῶν ἀταν πληροφορήθηκε ξαφνικὰ ὅτι ὁ πατέρας της σκοτώθηκε στὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Μιὰ ἐκλεκτὴ μητέρα ποὺ ἀφιέρωσεν ὅλη της τὴν ζωὴ στὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶν της μοῦ ἔλεγεν ὅτι ἀπὸ νευρικὲς κρίσεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὑπέφερε πολλὰ χρόνια πρὶν χηρεύσει, θεραπεύθηκε κατὰ τὴν χηρεία της, εὐθὺς ἀς ἤρχισαν ὅλοι γύρω της, γιατροὶ καὶ μὴ ν' ἀποδίδουν τὴν πάθησί της στὴν ἔλλειψι γενετησίας ζωῆς. Ἐπιθυμίες γενετήσιες οὐδέποτε μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχεν αἰσθανθῆ, παρὰ μόνον πολὺ ἀργότερα, ὅταν μεγάλωσαν τὰ παιδιά της καὶ δὲν τὴν ἀπασχολοῦσαν πιὰ ἀρκετά. Μολαταῦτα ἡ μὴ ἱκανοποίησίς των καθόλου δὲν ἐτάραζαν τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἤδη ἰσορροπίαν τοῦ νευρικοῦ της συστήματος. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιστήμη παραδέχεται καὶ ἡ ζωὴ πιστοποιεῖ ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξαλλοιωσις τῆς γενετησίας ὁρμῆς, δὲν πρέπει νὰ πιστεύετε σὲ κείνους ποὺ προπαγανδίζουν παραπλήσιες πλάνες εἴτε ἀπὸ ἄγνοια εἴτε ἀπὸ συμφέρον.

♣

Κανεὶς δὲν ἀρνεῖται ὅτι πολλὰ κορίτσια ἀνύπανδρα ποὺ δὲν κατορθώνουν νὰ ἐξαλλώνουν τὴν γενετησίαν ὁρμὴ γίνονται νευρασθενικοί, ἰδίως μετὰ τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Αἰτία ὅμως ὄχι ἡ σωματικὴ στέρησις, ἀλλ' ἡ ψυχική των μόνωσις. Αἰτία ἀκόμη ὁ φόβος ὅτι «θὰ γίνουν ἀργότερα θέματα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐγκρατείας» καὶ πρὸ πάντων ἡ μειονεκτικὴ θέσις τοῦ ἀνυπάνδρου μεγαλοκόριτσου στὴν τέως κοινωνίαν.

Νὰ ποῦ βρίσκεται ἡ δευτέρα πλάνη ἐπάνω στὴν ὁποίαν στηρίζετε, ἀγαπητὴ δεσποινίς, τὸ σαθρὸ οἰκοδόμημα τῶν ἐπιχειρημάτων σας. Ὁ φόβος τοῦ γεροντοκορισμοῦ. "Οχι, δὲν ὑπάρχει τὸ δίλημμα: Ἡ πρέπει νὰ πάρετε ἐρωμένους — ἂν δὲν παντρευθῆτε ἕως τὰ 25 σας ἔτη — ἢ θὰ γεράσητε ἐμένες, ἐρημες, ὑστερικές, στόχος εἰρωνικῶν ὑπαινιγμῶν ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ τὴν προέλευσι τοῦ ὑστερισμοῦ σας», καθὼς γράφετε. Γελοῖο εἶνε τὸ γεροντοκόριτσο ποὺ ἀντικρύζει ὡς τὰ ἔσχατα γεράματα τοὺς ἄνδρας μόνον ὡς ὑποψηφίους νυμφίους καὶ περνᾷ τὸν καιρὸ της σοβαντίζοντας τὰ μοῦτρα της καὶ ἑτοιμάζοντας τὰ προικιά της. Γελοῖο εἶναι τὸ γεροντοκόριτσο — ἀλλὰ καὶ αἱ πανδρεμένες — ποὺ δὲν ἐνοοῦν νὰ τὸ πάρουν ἀπόφασι πὼς ἐγήρασαν καὶ δὲν φέρουν ἐπομένως μὲ ἀξιοπρέπεια τὰ σεβαστὰ των γεράματα.

Γελοῖο εἶναι τὸ γεροντοκόριτσο, καθὼς «αἱ χωρὶς παιδιὰ πανδρεμένες, ποὺ τὴν μητρικὴ στοργὴ τὴν ὁποία ἡ φύσις ἔβαλε στὰ στῆθη τῆς κάθε γυναίκας, δίδουν σὲ γατιὰ καὶ σκυλιὰ σὰν νὰ μὴν ὑπάρχουν γύρω των παιδιά.

Γελοῖες καὶ ἄξιες οἴκτου εἶναι παντρεμένες καὶ ἀνύπανδρες, αἱ ὁποῖες κοιμοῦνται, ξυπνοῦν, κυκλοφοροῦν, σκέπτονται, ἐνεργοῦν, ζοῦν μὲ μιὰ λέξι, γύρω ἀπὸ τὸ ἐγοῦλι των ποὺ τὸ θεωροῦν κέντρο τοῦ κόσμου.

"Οχι, χίλιες φορὲς ὄχι, οὔτε γελοῖες οὔτε θύματα γίνονται ὅσες, ξεχνῶντας τὸν ἑαυτό των καὶ τὴν ἀνυπανδρεία των, παροχετεύουν τὴν ἀχρησιμοποίητη γενετησία ἀγάπη των σὲ παιδιὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν. "Οχι δὲν εἶναι γελοία ἢ καλὴ θεία, ἡ λατρεία τῶν παιδιῶν καὶ ἡ εὐλογία τῶν οἰκογενειῶν. Πόσοι διάσημοι συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ δὲν ἀναφέρουν μ' εὐγνωμοσύνη καὶ σεβασμὸ κάποια θεία τὴν ὁποίαν ἀγάπησαν περισσότερο ἀπὸ μητέρα καὶ στὴν ὁποία ὀφείλουν, καθὼς ὁμολογοῦν, τὸν ψυχικό τους κόσμο. Καὶ πόσες θεῖες, ἄγνωστοι στρατιῶτες, ἄγνωστες ἐργάτιδες τῆς ἀνθρωπίνης κυψέλης, καλὲς καὶ τρυφερὲς θεῖες χωρὶς ὑστερισμούς. Οὔτε γελοία, οὔτε θῦμα ἐγκρατείας καὶ ἀνυπανδρειᾶς εἶνε μιὰ Βασιλοπούλου, μιὰ Μεσαλαρᾶ, μιὰ Διομήδους καὶ πλῆθος ἄλλων ποὺ ἐοδεύουν τοὺς ψυχικοὺς θησαυροὺς των στὴ περιποίησι ἀρρώστων τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν λατρείων.

Κάθε ἄλλο ἢ γελοῖες, ἢ ἀνάπηρες ψυχικῶς καὶ σωματικῶς μιὰ Τριανταφυλλίδου Ἄννα καὶ μιὰ Ἀσπασία Σκορδέλη ποὺ μὲ ἐξαιρετικὴ ἀγάπη καὶ καλωσύνη ἀφωσιώθηκαν στὰ παιδιὰ τῶν σχολείων ποὺ διηύθυναν, σὰν νὰ ἦσαν ὅλα δικά των παιδιά. Ἡ ἀνθρώπινη ὑγεία, ἡ θαυμαστὴ ζωτικότητα ποὺ τὶς ἐπιτρέπει ἀκόμη καὶ σήμερα νὰ λαμβάνουν ἐνεργώτατο μέρος σὲ πλείστα ὅσα ἔργα κοινωνικῆς προνοίας, ἡ ἀκτινοβολία καλωσύνης καὶ ἀγάπης ποὺ σκορπίζουν γύρω των σὲ εὐρύτατο κύκλο, ἀρκοῦν αὐτὰ καὶ μόνον γιὰ νὰ διαψεύσουν τοὺς περὶ γεροντοκορισμοῦ μύθους.

Καθόλου μὰ καθόλου γελοῖες δὲν θὰ ἦσαν καὶ χωρὶς νὰ πανδρευθοῦν καὶ χωρὶς δικά των παιδιὰ γυναῖκες σὰν τὴν «Μάνα» τὴν Γεωργαντᾶ, τὴν Φράγκου, τὴν Νικολοπούλου, τὴν Γιαννιοῦ, τὴν Παντελάκη, τὴν Σβώλου, τὴν Χατζημιχάλη, τὴν Ταρσούλη, τὴν Παπανδρέου, γιὰ ν' ἀναφέρω μερικὰ μόνον ὀνόματα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν κυριῶν ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴν περισσεύουσα ζωτικότητα καὶ αἰσθηματικότητά των ὄχι σὲ ἀντικοινωνικὴ κοσμικὴ κίνησι, ἀλλὰ σὲ χρησιμώτατη κοινωνικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ δράσι.

Πιστεύσατέ με οὔτε θῦμα, οὔτε γελοία, οὔτε σωματικῶς ἢ ψυχικῶς ἀνάπηρη γίνεται εἴτε πανδρευθῆ εἴτε ὄχι, μιὰ Γιαννοπούλου ποὺ μ' ἐξαιρετικὸ ζῆλο καὶ ἐνθουσιασμὸ διευθύνει σήμερα τὸ 'Αρσάκειο. Στὸ ἀποστολικό της ἔργο — τῆς προετοιμασίας τῶν αὐριανῶν μητέρων καὶ διδασκαλισσῶν — δένει ὅλα τὰ πλούτη τῆς ψυχῆς της καὶ τοῦ μυαλοῦ της, ὅλο τὸ «ἱερὸ πῦρ τοῦ ἔρωτος», ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχουν περισσεύματα νὰ τὴν ἐνοχλοῦν. Αὐτὸ θὰ πῇ ἐξαθλωσις.

♣

Ὡς σχολικὸς ἰατρὸς συνήντησα διδασκάλισσες περασμένης ἡλικίας —ἀλλὰ καὶ νέες—ποὺ ἔφεραν τὸ ἐπάγγελμα σὰν ἀγγαρεία ἢ ἀναμονὴ τοῦ νυμφίου. Ντυμένες φαντακτερά, γεμάτες θυμὸ καὶ κακία ξεθύμαιναν στὰ παιδιά των. Τὰ ἔβριζαν, τὰ σκουντοῦσαν, τὰ κτυποῦσαν. Σωστὲς μέγαιρες. Λὲς καὶ τὸ ἀχρησιμοποίητο ἐρωτικὸ ρευστὸ ἐπάθαινε τὴν ζύμωσιν τοῦ ξυνίσματος ποὺ τὶς ἐδηλητηρίαζε σῶμα καὶ ψυχή.

Συνήντησα ὅμως καὶ ἄλλες διδασκάλισσες, νέες, ἀλλὰ καὶ περασμένης ἡλικίας, γεμάτες ἀγάπη καὶ καλωσύνη ποὺ ἐδίδασκαν ἢ ἐσυμβούλευαν τὰ παιδιὰ των σὰν γλυκομίλητες μητέρες μὲ τὸ μειδίαμα στὸ στόμα καὶ τὸ βλέμμα γεμάτο ἀγάπη. Χαρὰ Θεοῦ νὰ τὶς βλέπῃς στὸ διάλειμμα πότε σὰν πούλιες μὲ γύρω των τὰ χαροπλένα παιδιά, πότε νὰ τρέχουν, νὰ παίζουν, νὰ γελοῦν μαζύ.

"Αν τόσα καὶ τόσα κορίτσια βρίσκουν ἐνστίκτως τὸν δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἐξαλλωσι τῆς γενετησίας ὁρμῆς καὶ σὲ μιὰ ἰσόρροπη ψυχικὴ καὶ σωματικὴ καὶ χρήσιμη κοινωνικὴ ζωή, σκεφθῆτε πόσα περισσότερα θὰ ἦσαν μὲ μιὰ ἔγκαιρη κατάλληλη ἀγωγὴ καὶ ζωή.

Ἀπαραίτητη μιὰ γερὴ βιολογικὴ γενικὴ καὶ γενετησία ἰδιαιτέρως διαφώτισι. Νὰ γνωρίσουν καλὰ τὴν πηγὴ τῆς Καλωσύνης καὶ τῆς Καλίας των. Κατὰ τὴν ψυχανάλυσι εἶναι δυνατὴ ἡ θεραπεία ὄχι μόνον ὑστερισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐλαττωμάτων φύσεως γενετησίας, ἂν γνωρίσουμε στοὺς ψυχαναλυομένους τὴν αἰτία τῆς παθήσεώς των. "Αν ἡ γνῶσις τῆς αἰτίας θεραπεύει, πολὺ περισσότερο προλαμβάνει.

Πρέπει καλὰ νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἀπαραίτητη προϋπόθεσις ἐπιτυχίας ἐξαλλώσεως εἶναι ἡ πίστις μας σ' αὐτὴ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπομένως τοῦ φόβου ὅτι θὰ γίνουμε θύματα τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἀνυπανδρείας.

♣

Τὸν ὑστερισμὸ καὶ τὸν γεροντοκορισμὸ ἐπιτρέπεται νὰ φοβᾶται ἕνα κορίτσι μέσου τύπου ποὺ ὑφίσταται τὴν ζωή του. "Οχι ὅμως καὶ ἕνα ἀνώτερο ποὺ ὀφείλει νὰ τὴν προετοιμάζῃ. Γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος ὅρος ὑποψηφιότητος στὴν ἀνωτερότητα.

Κατάλληλη ζωή, σὲ κατάλληλο περιβάλλον εἶναι τὸ ἅλφα μιᾶς ὑγιεινῆς ἀγνῆς ζωῆς προσωρινῆς ἢ καὶ παντοτινῆς. Καὶ αὐτὸ τὸ περιβάλλον δὲν τὸ ἀποτελοῦν νέοι, θεάματα, ἀναγνώσματα, κουβεντολογήματα τοῦ ποιοῦ ποὶ τόσο ζωντανὰ περιγράψατε στὴν ἐπιστολή σας. Αὐτὸ τὸ περιβάλλον εἶναι κατάλληλο γιὰ τὰ κοριτσόπουλα ποὺ ἀπεικονίσαμε σὲ σειρὰ ὁσίρων καὶ τοὺ σᾶς ἔκαμαν νὰ φρίξητε. Εἶναι τὸ περιβάλλον ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουν ἢ τοὺς δυὸ σωλῆνας, τῆς διατροφῆς καὶ τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ ζοῦν μὲ αὐτοὺς καὶ γι' αὐτούς. Ἐπιτρέψατέ μας λοιπόν, δεσποινίς, νὰ σᾶς ρωτήσουμε: «Τί ζητεῖτε μέσα σ' ἕνα παρόμοιο κόκλο;»

Συμφωνοῦμε βέβαια μαζύ σας ὅτι: «Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι μόνον φαγὶ καὶ ἐργασία» — ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται πρόκειται ἁπλῶς περὶ βιοποριστικῆς ἐργασίας, ἐργασίας-ἀγγαρείας. στὴν ὁποία δὲν δίδουμε τίποτε ἀπὸ τὴν ψυχή μας. Διαφωνοῦμε ὅμως ἀπολύτως πρὸς τὴν γνώμη σας ὅτι πρέπει νὰ τὴν συμπληρώσουμε μὲ ἔρωτας «τοῦ ποδαριοῦ» ποὺ σᾶς προτείνουν οἱ νέοι τοῦ κύκλου σας. "Οσοι, ἀνώτεροι ἢ μή, ζοῦν σ' ἕνα παρόμοιο κόσμο, ἀρνιβάλλον, περιττὸν νὰ συζητοῦν τὶς μοιραῖες συνέπειες ποὺ εἶναι μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν ἀπὸ πρὶν καθωρισμένες, σὰν συνέπειες φυσικοῦ νόμου. Θὰ τὶς ὑποστοῦν, εἴτε θέλουν εἴτε ὄχι. Πρὸς τί ἡ ἀπόπειρα τῆς ἐκ τῶν προτέρων δικαιολογήσεως ἑνὸς ἀναποφεύκτου κατρακυλίσματος; Ἡ θεὰ Ἀναγκαιότης δὲν χρειάζεται δικαιολογίες οὔτε ἐπομένως καὶ ἡ ὑπόχωρησις τῆς σάρκας, ὅταν ὁποβάλληται σ' ἕνα διεγερτικώτατο καθημερινὸ μαστίγωμα. Τὸ μόνο ἀδικαιολόγητο γιὰ ἕνα ἄτομο μὲ ἀξιώσεις ἀνωτερότητας, εἶναι αἱ δικαιολογήσῃ μοιραῖα ἀποτελέσματα φυσικῶν νόμων ποὺ δὲν ἔχουν ἀνάγκην δικαιολογήσεως παρὰ μόνον ἐξηγήσεως. 'Αλλὰ τί λέγω; Οὔτε καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀδικαιολόγητο· ἁπλῶς φανερώνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἂν καὶ ἀνώτερος, ἀγνοεῖ τὴν ἐξῆς βιολογικὴν ἀλήθεια: «Ὀφεῖλει νὰ ἔχῃ πολὺ ὀλίγην ἐμπιστοσύνη στὴ λογικὴ προκειμένου νὰ τῆς ἀναθέσῃ ὁποθέσεις τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων. Γιατὶ ἡ λογικὴ δὲν εἶναι κατὰ τὴν βιολογία ἢ τὴν κοινωνικὸ μέρος τῆς διαισθητικότητός μας, ἡ ὁποία ἀναπτύχθηκε σιγὰ-σιγὰ ὑπὸ τὴν πίεσι τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ἐπομένως, μεροληπτεῖ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι φαντάζεσθε ὁπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ σαρκίου. Ἡ λογικὴ μας μὲ ἄλλους λόγους περιέχει, ὅπως καὶ τὰ αἰσθήματά μας, κοντὰ στὸ πλούσιο χρησιμότατο ὀλικὸ ποὺ ἀπεθησαύρισε διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἀρκετὲς πλάνες ποὺ δὲν εἶναι ἢ λείψανα διανοητικότητος παρωχημένης χρησιμότητος, ποὺ ἐξυπηρετοῦσαν πρωτογενῆ ψυχικότητα, ὄχι ὅμως καὶ τὸν ἄνθρωπο τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Καὶ τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι ἀπὸ τὰ ψυχικὰ καὶ διανοητικὰ αὐτὰ προγονικὰ λείψανα δὲν εἶναι εὔκολο ν' ἀπαλλαγοῦμε δι' ἐγχειρήσεως, ὅπως γίνεται μὲ τὸ σωματικὸ λείψανο, τὴν σκωληκοειδῆ ἀπόφυσιν.

ΑΝΝΑ ΚΑΤΣΙΓΡΑ

Υ. Σ. Ἡ δυσπιστία ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε στὰ αἰσθήματά μας καὶ στὴ λογικὴ τῶν ἀνθρώπων, ἐπομένως καὶ στὰ ὅσα αἰσθάνονται καὶ γράφουν περὶ φιλίας μεταξὺ τῶν δύο φύλων οἱ Maurois καὶ Σια ἄς χρησιμεύσῃ ὡς προσωρινὴ ἀπάντησις στὸ ἄρθρο τοῦ ἀξιοτίμου κ. Μακ. Ἀποστολοπούλου. Σχετικῶς περισσότερα στὸ ἑπόμενον ἄρθρον μας, στὸ ὁποῖο θὰ πραγματευθοῦμε τὴν ἀξία τῆς διασθήσεως τῶν ἀληθινὰ μεγαλοφυῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἰδία

ΤΙ ΔΙΑΒΑΖΕΙ Η ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΧΕΡΙΟΥ;

ΓΙΑ τὴν χειρομαντεία ἔχουν γελάσει καὶ ἔχουν κοροϊδέψει τοὐλάχιστο τόσο, ὅσο ἔχουν σκεφτεῖ καὶ σοβαρὰ γι' αὐτήν. Καὶ ἔχουν γραφεῖ γιὰ τὴν τέχνη αὐτὴ βιβλιοθῆκες ὁλόκληρες. Τὴν «ἐξασοῦν» γιὰ νὰ βγάλουν λεπτά. Τὴν κοροϊδεύουμε ὅταν νομίζουμε πὼς ἔχουμε λυκαυγὲς ἀπὸ κάθε κρίλλη ψῆ. Τὴν παίρνουμε στὰ σοβαρὰ μόλις ἀφορᾷ τὸν ἑαυτό μας.

Οἱ νόμοι τῆς ἐξέλιξης τῶν γραμμάτων τοῦ χεριοῦ στηρίζονται σὲ παρατηρήσεις χιλιετηρίδων, ποὺ ἐν μέρει εἶναι καὶ μέσον ἀνεξέλεγκτες, ἐν μέρει γίνονται προσπάθειες νὰ ἐλεγχθοῦν, πράγμα ποὺ εἶναι καλὸ δύσκολο καὶ φαίνεται σχεδὸν ἀδύνατο. Οἱ γραμμὲς τοῦ χεριοῦ εἶναι, ὅπως ἔξουμε, φυτέμενες ποὺ ἔχουν σχηματισθεῖ στὴν ἐπιφάνεια τοῦ χεριοῦ ἀπὸ τὶς κινήσεις τοῦ χεριοῦ, γιατὶ ἔπρεπε νὰ σχηματισοῦν. Μιὰ καὶ κάθε χέρι εἶναι ἐξ ἴσου εἰκόνισμα, εἶναι περίεργο πῶς οἱ γραμμὲς τῶν χεριῶν εἶναι τόσο διαφορετικὲς στὸν κάθε ἄνθρωπο, ὅπως τὰ μικροσκοπικὰ αὐλάκια τῶν δακτυλικῶν ἀποτυπωμάτων, ποὺ, ὡς γνωστό, ποτὲ δὲν εἶναι τὰ ἴδια. Ἐπειδὴ τὸ χέρι ἔχει μόνον ἕνα μέν, τὸν λεγόμενο μὲν τοῦ ἀνέγκλειστο, καὶ γιὰ τὶς κινήσεις τῶν ἄλλων «λαδώσεων» ὑπάρχουν μόνο νεῦρα, ποὺ ἀνάμεσά τους βρίσκονται στρῶματα λίπους, εἶναι φυσικὸ νὰ ὑπάρχει μιὰ ἀπλῆ καὶ κοινὴ τάση γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν αὐλακιῶν τοῦ χεριοῦ. Ὡστόσο εἶναι ἀπολύτως ἀτομικὸς ὁ σχηματισμὸς αὐτὸς καὶ διαφορετικὸς στὸν κάθε ἄνθρωπο.

Τὰ κύρια αὐλάκια ἀντιστοιχοῦν στὶς τρεῖς κύριες ἐνέργειες, ποὺ κάνει κανεὶς ἀπὸ τὸ χέρι. «Πιάνουμε», «κρατᾶμε», «μισοκλείνουμε» τὸ χέρι. Ἔτσι σχηματίζεται, ὅπως ὁ καθένας μπορεῖ νὰ ἐξακριβώσει, τέσσερα κύρια αὐλάκια, ποὺ σχηματίζουν τὸ περίφημο «Π». Τὸ αὐλάκι τοῦ πιασίματος βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν ἀντίχειρα, γιατὶ ἡ κίνησι τοῦ ἀντίχειρα πρὸς τὰ μέσα δίνει τὴν ἀναγκαία δύναμη σὲ κάθε πιάσιμο. Τὸ αὐλάκι τοῦ κρατήματος βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὰ ἄλλα τέσσερα δάχτυλα καὶ σχηματίζεται μὲ τὴν πρὸς τὰ πίσω κίνησή τους. Τὸ τρίτο αὐλάκι σχηματίζεται μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου καὶ χαρακτηρίζει τὴ συνοχὴ τῶν δύο κινήσεων τοῦ χεριοῦ—«πιάνω» καὶ «κρατῶ». Τὸ τέταρτο αὐλάκι δημιουργεῖται ὅταν κυρτώνουμε τὸ χέρι σὰν κύπελλο. Εἶναι ἡ τυπικὴ κίνηση τοῦ χεριοῦ, ὅταν θέλουμε νὰ πιάσουμε κάτι ἀπὸ τὸν ἀέρα, ὅταν μᾶς βάζουν κάτι στὸ χέρι.

Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου περίεργο καὶ εἶναι ἀπόδειξη μιᾶς φυσικῆς συναρτήσεως, πὼς τὸ αἴτιο αὐτῶν τῶν τεσσάρων αὐλακιῶν προεκάλεσε καὶ στὴ χειρομαντεία τὴν ὀνομασία τῶν αὐλακιῶν μὲ συμβολικὸν τρόπο. Τὸ αὐλάκι τοῦ πιασίματος τὸ λένε «γραμμὴ τῆς ζωῆς» μιὰ καὶ εἶναι βέβαιο πὼς οἱ ἄνθρωποι ποὺ πιάνουν σφιχτὰ ἔχουν καὶ σταθερὴ δύναμη ζωῆς. Τὸ αὐλάκι τοῦ κρατήματος, ποὺ φέρει τὴν ὑπαρξὴ τῶν πλάτερα στὴν ἐπιμονὴ καὶ στὴ δοκησιοτέχνη παρὰ στὴ δύναμη τῆς ἀτομικῆς κλίσεως, τὸ λένε «γραμμὴ τῆς καρδιᾶς». Τὴ γραμμὴ μεταξὺ τοῦ πιασίματος καὶ τοῦ κρατήματος τὴν ὀνομάζουν «γραμμὴ τοῦ μυαλοῦ». Ποιὰ διαλογὴ ὅμως μεταξὺ δυὸ διαφορετικῶν πράξεων καὶ τῆς ἐκτελέσεώς των δὲν στηρίζεται σ' ἕνα νοητὸ προηγούμενο; Τὸ αὐλάκι ποὺ σχηματίζει ὁ ἄνθρωπος ποὺ παίγνει μὲ τὴν καμπύλη τοῦ χεριοῦ εἶναι ἡ «γραμμὴ τῆς μοίρας» ἢ τῆς «τύχης». Αὐτὴ τὴ θέση τοῦ χεριοῦ ἔχει τὸ περίφημο ἀγκαλάτακι, τὸ «προσευχόμενο ἀγόρι», ποὺ τὸ ξέρουμε ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γλυπτική. Ὁ "Ελληνας προσευχόταν τείνοντας τὰ χέρια του χρὸς τοὺς θεούς, ἑτοιμα νὰ πιάσουν. Ἔτσι προσευχόταν γιὰ ἕνα εὐμενὲς δῶρο τῆς μοίρας. Ὁποιος εἶναι μαθημένος νὰ δέχεται πολλὰ ἀπὸ μιὰ καλὴ μοῖρα, δείχνει ἔντονα αὐτὸ τὸ αὐλάκι στὸ χέρι του. Μποροῦμε ὅμως νὰ συμπεράνουμε πὼς ὅποιος ἔχει ἀμυδρὴ αὐτὴ τὴ γραμμὴ ἢ δὲν τὴν ἔχει διόλου, εἶναι ἀδικημένος ἀπὸ τὴ μοῖρα; "Οταν σκεφτοῦμε πὼς οἱ γραμμὲς τοῦ χεριοῦ τοῦ νεογέννητου καὶ τοῦ μεγάλου εἶναι οὐσιαστικῶς οἱ ἴδιες, βλέπουμε ὁλοφάνερα πὼς ὁ σχηματισμὸς τῶν γραμμῶν αὐτῶν εἶναι κληρονομικὸς καὶ πρέπει νὰ συμπεράνουμε πὼς περιλεπίνει καταγραμμένα σημάδια τῆς μοίρας ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν προγόνων, δὲν πρέπει τότε νὰ πειστοῦμε γιὰ τὴ δυνατότητα τῆς ἀνάγνωσης αὐτῆς τῆς γραφῆς;

Ἡ βιολογικὴ βάση τοῦ σχηματισμοῦ τῶν αὐλακιῶν τοῦ χεριοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητο. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ἀτομικὴ σπουδαιότητα κάθε σωματικοῦ σχηματισμοῦ. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸ χαρακτηριστικό του σῶμα ποὺ ταιριάζει καὶ στὴν ὑπόστασή του, γιατὶ τὸ σῶμα αὐτὸ δὲν εἶναι μόνο φορεὺς τῆς ὑπόστασής του, μὰ καὶ ἔκφρασή της.

Πρέπει λοιπὸν νὰ νοιόσουμε ποῦ βρίσκονται τὰ ὅρια τῆς σοβαρῆς καὶ ἐπιστημονικῆς χειρομαντείας. Τὰ ὅρια αὐτὰ τὰ χαράζει ἡ πραγματικότητα, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ περιλαμβάνει τὶς δυνατότητες ἐρμηνείας τῆς ἐμφύτου καθορισμένης κατάστασης καὶ τῆς τῶν αἰτίων της, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριὰ ἀποκλείει ὅλες τὶς ἐρμηνεῖες ποὺ δὲν ἔχουν, οὔτε μπορεῖ νὰ ἔχουν, φυσικὴ συνοχὴ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ὁλότελα ἀδύνατες. Ἡ ἀγωγτεία καὶ ἡ πρόληψη, ποὺ συνδέεται μὲ τὴ χειρομαντεία, ἀρχίζει ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου βρεσκονοῦνται τὰ ὅρια αὐτά. Εἶναι φανερὸ, πὼς ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὸ βάθος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν αὐλακιῶν τοῦ χεριοῦ μπορεῖ νὰ βγάλει κανεὶς ὡρισμένα συμπεράσματα γιὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς προσωπικότητας. Ἀκόμα καὶ ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ περίσσεια τῶν λιπαρῶν στρωμάτων, ἡ διάρθρωσις τῶν κοκκάλων, τῶν κλειδώσεων καὶ τῶν νυχιῶν, καθὼς ἡ ἀναλογία τῶν χεριῶν πρὸς τὸ ὅλο σῶμα, μποροῦν νὰ δίνουν ἐξηγήσεις.

Μποροῦμε τέλος γενικὰ νὰ ἀναγνωρίσουμε ὑποδηλωτικὰ συμβόλα καὶ τύχες τῶν γενεῶν, ὅπου σχηματίστηκε ἕνας ὡρισμένος τύπος χεριοῦ καὶ γεφυμῶν τοῦ χεριοῦ. Μποροῦμε ἀκόμη νὰ ἀποτολμήσουμε συνδυασμοὺς, φυσικὰ πολὺ ἀδεβαίας μορφῆς, γιὰ τὴ μελλοντικὴ ζωὴ τῶν κατόχων ὡρισμένων τύπων χεριῶν σὲ ὡρισμένες καταστάσεις. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀβλοῦπα καὶ πρόληψη. Δυστυχῶς ὅμως παρασύρει ἡ ἐρμηνευτικὴ φιλολογία ἂν καὶ εἶναι καὶ μένει ἀνεξέλεγκτη, καὶ σοβαροὺς ἀνόμη ἀνθρώπους στὸ νὰ ξεπερνοῦν ὅλα τὰ λογικὰ ὅρια στὴν ἐξήγησι τῶν διαμορφώσεων τοῦ χεριοῦ. Ὑπάρχουν μάλιστα ὡρισμένοι ἱκανοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἐξασκοῦν καὶ διδάσκουν μιὰ χειρομαντεία ἐντελῶς προσωπικῆς μορφῆς σὰν εἰδικότητα. Συνήθως ξεχνοῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ «ἀποτελέσματα» τους (ποὺ πολὺ συχνὰ εἶναι καταπληκτικά), πὼς ἡ τέχνη τους δὲν εἶναι παῖ «χειρομαντεία», μὰ συνίσταται σὲ μιὰ ἰδιαίτερη ἱκανότητα διάγνωσις τῶν ἀνθρώπων, ποὺ στηρίζεται σὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἱκανότητα προσαρμογῆς. Συμπεριφέρονται στὸ πρόσωπο, τοῦ ὁποίου τὸ χέρι ἐξετάζουν, καὶ παίρνουν συχνὰ διαισθητικὲς τους διαγνώσεις καὶ ὁμολογίες, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν, ὄχι μονάχα ἀπὸ τὴν παρατήρησι τοῦ χεριοῦ.

Δὲν θὰ ἀναπτύξουμε ἐδῶ ὅλα ὅσα συντελοῦν σ' αὐτό. Ἐδῶ ἀναφέρουμε μόνο πὼς κάποτε μπορεῖ νὰ ὑπάρχει θυμάσια διορατικότης στὴ μοῖρα καὶ τὸ χαρακτῆρα τοῦ κρινόμενου, χωρὶς νὰ μπορεῖ ἡ χειρομαντεία τοῦ ἐξηγητῆ καὶ προφήτη νὰζει ἀξιόσεις ἐπιστημονικές. Ἡ χειρομαντεία του εἶναι τότε μονάχα ἕνα ἀπὸ τὰ διάφορα μέσα ποὺ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ κρίνει ἕναν ἄνθρωπο.

W. BAUER

ENO'S "FRUIT SALT"
ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΣΤΟΜΑΧΙΚΕΣ ΕΝΟΧΛΗΣΕΙΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΖΩΪΑΣ

ΤΟΥ ΡΑΥΜΟΝΔ ΠΗΡΛ
Καθηγητοῦ τῆς Βιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἤζων Χόπκινς

ΔΕΝ ὑπάρχει σιβυλλικὸς χρησμὸς οὔτε ἐπιστημονικὸς τύπος ποὺ νὰ προλέγῃ πόσο θὰ ζή

ΚΑΤ' ΑΡΧΑΣ ΑΚΟΥΕΤΕ - ΜΕΤ' ΟΛΙΓΟΝ ΒΛΕΠΕΤΕ ΟΤΙ ΟΜΙΛΕΙΤΕ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΩΣ ΕΑΝ ΗΤΟ ΙΔΙΚΗ ΣΑΣ ΓΛΩΣΣΑ ΕΚ ΓΕΝΕΤΗΣ!

ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ ΟΛΙΓΩΤΕΡΟΝ ΤΟ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΜΙΑΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΜΕ ΤΟ LINGUAPHONE ΠΑΡΑ ΜΕ ΚΑΘΕ ΑΛΛΗΝ ΜΕΘΟΔΟΝ

Ἂν συγκρίνετε τὰ ἔξοδα τῆς διδασκαλίας μὲ τὸ LINGUAPHONE πρὸς τὰ ἔξοδα ποὺ χρειάζονται διὰ νὰ κάμετε ἴσας προόδους μὲ οἱανδήποτε ἄλλην μέθοδον, θὰ ἴδητε ἀμέσως ὅτι τὸ LINGUAPHONE εἶναι ἀσυγκρίτως οἰκονομικώτερον.

Ἐκ λεπτομεροῦς ἀντιπαραβολῆς τῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπιτυγχάνουν οἱ μανθάνοντες μίαν γλῶσσαν μὲ τὸ LINGUAPHONE καὶ οἱ διδασκόμενοι αὐτὴν ἀπὸ ἰδιαίτερον διδάσκαλον, ἔχει ἀποδειχθῆ ὅτι μὲ δύο μαθήματα τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, χρειάζονται τοὐλάχιστον δύο ἔτη καὶ δαπάνη 10 χιλ. δραχμῶν διὰ νὰ φθάσῃ ὁ μαθητὴς εἰς τὸν βαθμὸν τῶν γνώσεων, τὸν ὁποῖον ἐπιτυγχάνει ὁ σπουδάζων μὲ τὸ LINGUAPHONE ἐντὸς διαστήματος τριῶν μέχρις ἓξ τὸ πολὺ μηνῶν, ἂν
με τὴν μικρὰν σχετικῶς δαπάνην
εἶσθε διατεθειμένος νὰ ἐξοδεύσετε
θετε τὴν ξένην γλῶσσαν, καμμία ἐ
νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσίν σας τὰς
διαφόρων πανεπιστημίων καὶ ἄλλω
ους τὸ Ἰνστιτοῦτον LINGUAPH(
καταρτισμὸν καὶ τὴν χάραξιν τῶν

Παραδείγματος χάριν, ἂν ἐπιλ
κὴν γλῶσσαν, θὰ ἀκούσετε νὰ ὁμι
σκουν τὰ μαθήματα οἱ ἑξῆς Ἀγγ

Ὁ κ. A. Lloyd James, καθη
τοῦ Λονδίνου, ὁ κ. J. R. R. Toll
Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξφόρδης, ὁ
γλώσσης καὶ φιλολογίας εἰς τὸ Πα
ton Raddely, M. A. τοῦ Πανεπιστ
ητὴς τῆς Φωνητικῆς εἰς τὸ
B. A. τοῦ Πανεπιστημίο
τοῦ

ΠΩΣ ΕΧΕΤΕ ΜΑΘΕΙ ΤΗΝ ΙΔΙΚΗΝ ΣΑΣ ΓΛΩΣΣΑΝ;

Τὴν ἠκούατε — ἠκούατε διαρκῶς νὰ τὴν ὁμιλοῦν, καί, ἀκούοντες, ἐσυνηθίσατε φυσικὰ νὰ τὴν ὁμιλῆτε καὶ σεῖς.

Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τὸ Σύστημα LINGUAPHONE σας διδάσκει τὰς ξένας γλώσσας.

Ἁπλούστατον, καὶ ὅμως ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐπιστημονικόν. Μανθάνετε μὲ τὸ LINGUAPHONE π ρ α γ μ α τ ι κ ὰ Γαλλικά (ἢ Ἀγγλικά, ἢ Γερμανικά, ἢ οἱανδήποτε ἄλλην γλῶσσαν), καὶ τὰ μανθάνετε τελείως καλά, ὄχι μὲ τὸ ἀνιαρὸν καὶ κουραστικὸν σύστημα τῶν παλαιῶν μεθόδων, ἀλλὰ κάμνοντες τὸ μάθημα τερπνὴν καὶ διασκεδαστικὴν ἐνασχόλησιν.

Πόσην τέρψιν θὰ ἔχετε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανταισθῆτε πρὶν δοκιμάσετε. Κ α ὶ δ ι α τ ί ν ὰ μ ὴ δ ο κ ι μ ά σ ε τ ε; Αὐτὸ καὶ μόνον ζητοῦμεν ἀπὸ σᾶς.

ΔΥΝΑΤΘΕ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΣΕΤΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ ΤΟ LINGUAPHONE ΕΠΙ ΜΙΑΝ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ Δ Ω Ρ Ε Α Ν!

Ναί, σᾶς παραχωροῦμεν δωρεάν, πρὸς δοκιμὴν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, μίαν πλήρη Σειρὰν δίσκων καὶ βιβλίων LINGUAPHONE διὰ τὴν γλῶσσαν τῆς ἐκλογῆς σας. Τότε θ' ἀντιληφθῆτε, ἐκ προσωπικῆς σας πείρας, πόσον εὔκολος, πόσον ταχεῖα, πόσον ἀκαταμαχήτως συναρπαστικὴ εἶναι ἡ Μέθοδος LINGUAPHONE.

Πρὸς τοῦτο ἐγγράφεσθε δοκιμαστικῶς, ἀποστέλλοντες πρὸς ἡμᾶς Δρχ. 1000 ὡς ἐγγύησιν, ὡς τὸ κάτωθι Δελτίον Δοκιμῆς, καὶ θὰ λάβετε χωρὶς καμμίαν δαπάνην ἐκ μέρους σας διὰ κόμιστρα ἢ ταχυδρομικὰ ἔξοδα, ὁλόκληρον τὴν Σειρὰν τῶν μαθημάτων μὲ ὅλους τοὺς δίσκους καὶ τὰ βιβλία, διὰ τὴν γλῶσσαν ποὺ προτιμᾶτε.

Ἂν εἰς τὸ τέλος μιᾶς ἑβδομάδος δὲν ἔχετε προοδεύσει εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτὴν πολὺ ταχύτερα παρ' ὅσον τὸ ἐνομίζατε δυνατὸν εἰς τόσον βραχὺ διάστημα, μᾶς τὰ ἐπιστρέφετε ὅλα καὶ ἡ προκαταβολή σας θὰ σᾶς ἐπιστραφῇ εἰς τὸ ἀκέραιον μὲ τὸ ἐπόμενον ταχυδρομεῖον.

Ἂν, ἀπεναντίας, ἀποφασίσετε νὰ κρατήσετε τὴν Σειρὰν τῶν μαθημάτων δύνασθε νὰ ἐξοφλήσετε τὸ ὑπόλοιπον εἴτε εἰς μίαν δόσιν, εἴτε εἰς ἓξ μηνιαίας δόσεις, κατ' ἐκλογήν σας

ΔΕΛΤΙΟΝ ΔΟΚΙΜΗΣ

Πρὸς τὸν ΟΙΚΟΝ LINGUAPHONE

ίρη Σειρὰν LINGUAPHONE
' ὁποίων σᾶς ἀποστέλλω δραχ-

ν, μετὰ πάροδον 8 ἡμερῶν
ι μοῦ ἐπιστραφῇ ἀκέραιον.
τροθεσμίας τῶν 8 ἡμερῶν, ἀνα-

ραχμῶν 500.

Ὑπογραφὴ

. . . . . .

ια . . . . . .

. . . . . .